

TUDOR POPESCU

Scaunul

Comedie în două părți

Personajele:

ONIRA
BLANDA
AVRAM
TUDOR
SANDU

GROZU
IRINA
MINA
ZAMFIRA
DIMA

PARTEA I

În Cișmigiu. Un semicerc delimitat de restul parcului printr-un gard viu. Bânci de piatră. Cîteva mese, tot de piatră, la care se joacă șah, table, țintar. Un loc al pensionarilor. Semicercul băncilor de piatră e întrerupt de un scaun de lemn, cu brațe, comod, pe care cade soarele. Restul, în umbra copacilor. Pe aleea din spatele gardului viu trec, uneori, oameni care se plimbă. Se aud, în afara scenei, copiii, jucîndu-se.

În scenă sînt Tudor, care citește ziarul, Sandu, care stă pe scaunul de lemn și gustă plăcerea soarelui, Grozu, retras într-un colț, cu un craniu în mînă. Irina pictează în fața unui șevalet nu prea înalt, Onira, în mijloc, vorbește, adresîndu-se tuturor, deși nimeni nu pare să-l asculte.

Scena 1

Tudor, Sandu, Grozu, Irina, Onira.

ONIRA (*cabotin*): Fericirea depinde de noi.
E în sufletele noastre. Te consideri fericit, ești fericit. Vrei să te jeluiești, să te

crezi nefericit, ești nefericit. Depinde de acidul dezoxiribonucleic din celula ta. Calitatea lui hotărăște totul.

GROZU: Toți oamenii sînt la fel, pe dinăuntru. Întrebă-mă pe mine, că am tăiat...

ONIRA: La prima vedere, par la fel.

GROZU: Soarta ne face fericiți sau nefericiți! Dacă mi-ar fi spus unu' „mă, tu ai să tai zece mii de oameni“ — l-aș fi cre-

zut ? Și am tăiat mai mulți.
 ONIRA : Cu căpățina aia, ce dracului faci ?
 GROZU : Am o nepoțică. Îi fac o veioză.
 Știi ce frumos luminează ?
 IRINA (*înșiorată*) : Sperii copilul ! Cum poți să oferi unui copil un craniu oribil ? !
 GROZU : Ea m-a rugat. M-am dus special, de i-am ales unul frumos. Nu-mi plac alea țuguite în spate.
 ONIRA : Țsta zic și eu jucărie !
 SANDU : Lăsați discuțiile ! Una-două, vorbiți de moarte.
 ONIRA : Eu vorbeam despre fericire.
 SANDU : Îi dai, întruna, cu acidul ăla !
 ONIRA : Dacă așa e ! În acidul nostru dezoxiribonucleic se decide totul. Spune tu. Grozule, m-ai văzut vreodată supărat ? Spune, mă ! Cind mă mardeai tu, acolo, ce spuneam eu ? Cind mi-ai scos dințele ăsta, ce-am zis ? „Domn sergent, l-ai nimerit tocmai pe-ăla găunos. Mulțumesc ! Nu mai trebuie să mă duc la dentist“. Și tu erai tot așa posac ca acum. În acidul tău dezoxiribonucleic e ceva trist.
 SANDU (*enervat*) : Mă scoți din sărite !
 ONIRA : N-am dreptate ?
 SANDU : Oi fi avînd, da' m-ai plictisit.
 ONIRA : Te-nvăț să trăiești.
 SANDU : După capul tău. Eu am înțeles altfel să trăiesc.
 ONIRA : Știu eu cum...
 SANDU (*sare*) : Ce vrei să spui ?
 ONIRA : De ce sări ? Ți-e teamă că spun cine știe ce ?
 SANDU : Mă ameninți ? (*Lui Tudor.*) Ești martor că mă ameninți.
 ONIRA : Eu ? Nu aveam de gînd să spun ce crezi.
 SANDU (*lui Tudor*) : Ce zici de insinuările lui ? (*Tudor face un semn liniștitor.*) De ce să-l las să mă jignească ?
 TUDOR : Lăsați discuțiile astea. (*Lui Sandu.*) Vino să jucăm un șah.
 SANDU : Să spună ce a insinuat.
 ONIRA : N-am insinuat nimic.
 SANDU : Ai spus : „știu eu cum...“ Cum ?
 ONIRA : Ne cunoaștem de atîția ani. Avem prieteni comuni.
 SANDU : Eu n-am avut și n-am nimic comun cu tine.
 ONIRA : Decît locul în care stăm acum. (*Arată.*) Sintem ca pe un vapor. Asta-i copastia, dincolo de care se-ntinde marea fără sfîrșit a lumii. Navigăm pe același vapor, cu direcție precisă : moartea ! În linie dreaptă, fără escale și cu viteză constantă : tic-tac, tic-tac !
 IRINA : Vrei să ne sperii ? Zicai că fericirea depinde de noi.
 ONIRA : Exact !
 IRINA : Atunci, de ce pomenești de...
 ONIRA : De moarte ? Nu vrei să-i pronunți numele...
 IRINA : Te rog să nu mai continui. Mi-e frică.
 ONIRA : Greșeală ! Mare greșeală ! (*Cabotin.*) Direcția precisă, fără greș, cu viteză egală :

tic-tac, tic-tac ! Bună ziua ! Bună ziua !
 Am sosit.
 IRINA (*îire sensibilă*) : Nu-mi place cind ești macabru. Nu mai pot să pectez !
 ONIRA : Educație ! Vreau să scăpăm de spaima ei. Repet, repet, ne obișnuim. Începe să pară o persoană interesantă, pe care merită s-o cunoști. În clipa aceea, am cîștigat marea bătălie a vieții ! Moartea devine o mică afacere.
 SANDU : Țsta mă-nnebunește ! (*Lui Tudor.*) Spune-i și tu ceva !
 TUDOR : Se-amuză ! Doar nu ți-e frică de moarte ?
 SANDU : Nu.
 ONIRA : Minți.
 SANDU : Nu admit să mă jignești !
 ONIRA : Ți-e frică. Pînă acum nu te-ai gîndit la ea și te-ai trezit, deodată, cu „persoana“ pe-aproape. Îi auzi pașii.
 SANDU : Clóvnule !
 (*Intră, cu o eșarfă neagră pe cap. Mina, fostă generalăasă, care și-a trăit din plin viața, pînă acum, în jurul vîrstei de 60 de ani.*)

Scena 2

Cei dinainte, plus Mina.

MINA (*teatral*) : L-am pierdut pe Crăciun !
 ONIRA (*lui Sandu*) : Vezi încotro se ducea „persoana“ ? A trecut pe lingă noi și i-a făcut o vizită lui Crăciun.
 MINA : L-a-nmormîntat ! A fost atîta lume...
 GROZU : Cine-i ăla ? Nu l-am văzut pe-ai.
 ONIRA : Unul solid, în vîrstă ! L-ai cunoscut mai demult.
 GROZU : Unu' gras, care giftia.
 ONIRA : I-a plesnit o vină la cap și...
 GROZU : Îl știu. Mă uitam într-o zi și mă gîndeam că l-o fi costat ceva osînză de pe el ! De cîte ori tăiam cîte unu' gras, mă întrebam : cît l-o fi costat burdihanul ăsta mare ? La unii, stratul e gros de-o palmă. Nici cu zece mii nu-l faci.
 SANDU : În fiecare zi povestești o grozăvie.
 GROZU : De ce, grozăvie ? !
 SANDU : În afară de să tai cadavre, mai știi să faci ceva ?
 GROZU : Asta-i meseria mea : autopsier. Și, să știi dumneata că am fost apreciat. Mă rugau doctorii să lucrez cu ei. (*Arătînd.*) Tai, mai întii, de-a lungul pieptului...
 SANDU (*urlă*) : Taci din gură ! Nu vreau s-aud așa ceva !
 GROZU (*calm*) : Nu mai povestesc. Da' să știi că sînt as în meserie. Dacă ți-e frică... sau nu-ți place, mă rog, te previn să lași scris, că, altfel, te taie.

SANDU (*astupindu-și urechile*): Incetează !
Incetează !

GROZU (*mirat, celorlalți*): E supărat ? (*Lui Sandu*) Îți dădeam un sfat. Știi, orice mort...

SANDU: Incetează ! (*Urlă*) Incetează ! Nu vreau s-aud așa ceva !

(*Toți îl privesc pe Sandu, aflat în pragul apoplexiei, în afara scenei cîntă un lăutar, acompaniindu-se cu vioara sau cu țambalul*)

VOCEA LĂUTARULUI :

Fir-ar să fie de viață,
Că-i subțire ca o ață,
Tragi de ea și zici că ține.
Și s-a rupt cînd ți-e mai bine...

ONIRA : Crăciun e cel mai fericit ! A luat-o din loc ! A terminat cu teama. Ce-o fi, ce-o fi ? Cum o fi ? Acum știe.

MINA : L-a luat cu camionul și l-a așezat bine.

ONIRA (*cîntă popește*) : Unde nu-i nici ne-
caz, nici durere, ci viață fără de prihană.

MINA : Tu de ce n-ai venit la înmormîntare ? Ați fost prieteni.

ONIRA : Ce să caut ? El, țepăn, eu, cu gîndul la femei !

MINA : Să-ți fie rușine !

ONIRA : Uite, că nu mi-e ! Mie îmi place să trăiesc !

GROZU : Pe spinarea altora...

ONIRA : N-am luat, de la nimeni, nimic.

GROZU : Nici n-ai dat.

ONIRA : Nici n-am dat. Dar n-am luat. Strigai la mine : „Exploatatorul ! Ai băut și te-ai distrat pe spinarea oamenilor !“ Ți-aduci aminte ?

GROZU : N-ai făcut nimic toată viața.

ONIRA : Tu nu mă băteai pentru că n-am făcut nimic. Cînd dădeai în mine, la ce te gîndeai, Grozule ? Dădeai cu plăcere.

GROZU : Nu-mi plăcea.

ONIRA : Îți plăcea. Vedeam eu, în ochii tăi, că-ți plăcea. Eram gras și, cînd loveai, se lipea. De ce dădeai ?

GROZU : Trebuia.

ONIRA : Nu-ți plăcea mutra mea, te enerva. Mă mardeai mai mult decît pe ceilalți. Era o bătaie subiectivă.

GROZU : Ordinul se execută.

ONIRA : Minți, Grozule ! De-ai-a te-au dat afară. Cum ai ajuns, din sergent-major, autopstier ? Incepuseși s-o faci de oaie. Ai primit tu ordin, atunci, noaptea, să vii beat la baracă și să ne scoli, și să ne ții dezbrăcați în ploaie ? A fost distrația ta. N-aveai televizor, hai să-i văd pe-ăștia tremurînd în ploaie. Vezi că n-am degetul mic ?

GROZU : Ți l-ai prins la malaxorul de ciment.

ONIRA (*ride*) : Așa m-ai pus să zic, a doua zi. Ai țipat : „Scularea !“ Eu dormeam greu. Cînd m-am trezit, erai cu degetul meu în mîna. Culmea e că nici n-aș fi știut că mi l-ai rupt, dacă nu l-aș

fi văzut în mîna ta. Te uitai la el ca la o țigară de foi. „Ai ceva de zis ?“ — ai țipat la mine. „Nu am, domn' sergent. Era în plus și puturos. Nu l-am folosit niciodată. Vă mulțumesc că m-ați scăpat de el !“

(*Intră Blanda, înalt, părul alb, în jur de 67 de ani, cu o carte în mînă. Prezența lui impune respect, prin echilibrul și prin inteligența. Odată cu el apare și Zamfira, femeie de la țară, cam de aceeași vîrstă. Ea are în mînă o pănușă mare. Vorbesc prietenește.*)

Irina — 60 de ani, femeie care a îmbătrînit frumos și și-a păstrat o candoare de tină naiv-exuberantă — își lasă lucrul la tablou și așteaptă ca Blanda să i se adreseze. Intrarea acestuia este un mic eveniment.

Sandu întoarce ostentativ spatele și se fixează mai bine în scaun.)

Scena 3

Cei dinainte, plus Blanda și Zamfira.

ZAMFIRA : M-au amenințat că mă arunc-n foc și termină cu mine.

BLANDA : Ți-e teamă de foc, Zamfiră ?

ZAMFIRA : Nu de teamă, da' m-așteaptă pămîntu'. Pămînt am fost, în pămînt trebuie să ne-ntoarcem, așa-i datina.

BLANDA : Sînt mai multe datini. Strămoșii noștri obișnuiau să-și ardă morții. Și alte popoare făceau la fel.

ZAMFIRA : Poate, cînd erau păgîni. Eu nu vreau să mă ardă.

BLANDA (*glumind*) : Acum, totul tinde să devină igienic. Mai vorbim noi.

ZAMFIRA : Dacă o să aveți timp... Tare mă frămîntă un gînd.

BLANDA : Vorbim. Bună ziua, domnilor !

SANDU : Bună ziua, cetățene !

IRINA (*bucuroasă*) : Bine-ai venit, Lucian.

BLANDA : Sărut mîna, Irina.

(*Vine lingă ea, îi sărută mîna, privește tabloul care îl reprezintă pe el, stînd pe scaunul de lemn.*)

IRINA : Îți place ? Mi-e frică de verdictul tău.

BLANDA : Sînt răutăcios ?

IRINA : Sincer. Cum ți se pare ?

BLANDA : Mi se pare exagerată grija pentru frumusețea lui.

IRINA : E scopul meu, nu ? M-am străduit să dau culorii un rafinament care să bucure ochiul. Nu-ți place ?

BLANDA : Foarte mult.

IRINA : Ceva te nemulțumește.

BLANDA : Aș fi dorit ca tabloul să fie un mic discurs despre persoana mea.

IRINA : Obsesia ideii !

BLANDA : Latura ei sensibilă. Orice idee

are un aspect afectiv, pe care arta îl exploatează.

IRINA : Vreau să fie un tablou de o anumită forță...

BLANDA : Forța unui tablou nu vine din afară, din modelul pictat, ci din sufletul tău. Acolo trebuie s-o cauți. Ai pictat un bărbat frumos, măgulitor de frumos. Asta mă bucură ca bărbat, nu ca privitor de artă.

IRINA : Vrei să-ți „oblig” figura să trăiască starea mea afectivă, gândurile mele ?

BLANDA : Te rog să încerci.

IRINA : Așază-te pe scaunul de tortură !

(Se crează un moment penibil. Blanda vrea să se așeze. Scaunul e ocupat de Sandu, care se întoarce în așa fel de parcă nu l-ar vedea. Tudor încearcă să pună capăt situației, chemându-l pe Sandu.)

TUDOR : Sandule, hai să jucăm o partidă !

SANDU : N-am chef !

TUDOR (aranjînd piesele) : Stai aici, în fața mea. Am o restanță. Nu- vîi ? Sau ți-e frică ?

(Sandu pricepe de ce este invitat. Se ridică, furios, și vine în fața lui Tudor, trîntind piesele pe tablă, Blanda se așază și pozează.)

SANDU (furios, lui Tudor) : De ce m-ai chemat ?

TUDOR : Știi că e scaunul pe care obișnuiește să stea el.

SANDU : Eu n-am voie ? Scrie undeva că-i al lui ?

TUDOR : Îi place soarele !

SANDU : E ultima dată cînd mă ridic. (Joacă.) Mi-e greață cînd văd cum vă ploconii în fața lui.

TUDOR : Liniștește-te ! Șah !

SANDU : Ai atins mai întîi calul. Joacă, deci, calul !

TUDOR : Nu l-am atins.

SANDU (explodează) : L-ai atins !

IRINA (pictînd) : Cum merge lucrul, Lucian ?

BLANDA (arătîndu-i cartea) : Sînt din ce în ce mai cucerit. Traducerea mă obligă să meditez profund asupra fiecărui cuvînt. La fiecare pagină, fac noi descoperiri. Mă sînt un explorator.

IRINA : Un călător prin bibliotecă.

BLANDA : Aventurile spiritului sînt cele mai pasionante. Îți dau șansa de a te bucura de ideile mari și de lucrurile mărunte.

IRINA : Te mai bucură lucrurile mărunte ?

BLANDA : Cînd pierdem puterea de a ne bucura de lucrurile mici, nu ne mai bucură nimic. În clipa aceea, am murit. Am murit de tot.

SANDU : Astăzi, toată lumea vorbește despre moarte ?

BLANDA : Dimpotrivă, eu vorbeam despre viață.

(Intră Avram, băut, fredonînd aria lui Rigoleto, cînd vine la palat să-și caute fiica răpîtă. Cîntă încet, absent, straniu pentru toți

cealți, care nu l-au mai văzut pînă acum. E un bărbat trecut de 60 de ani, cu părul alb, îmbrăcat în haine de culoare închisă. Se așază și va vorbi fără să se adreseze cuiva. Blanda a tresărit.)

Scena 4

Toți cei dinainte, plus Avram.

AVRAM : Sînt o epavă. (Reia melodia, obsedant.) La, la... la... la... la, la... la, la... la, la... O zdreanță ! Se îndoiește cineva ? Nimeni ! Bine că recunoașteți. (Reia melodia.)

SANDU (lui Tudor) : Îl cunoști ?

TUDOR : Nu l-am mai văzut pe-aici !

ONIRA : Totul e în acidul nostru dezoxiribonucleic !

SANDU (lui Onira) : Știi cine e ?

ONIRA : Un tip bine dispus !

AVRAM : Ascultînd melodia asta, poți să te omori cu cea mai mare ușurință. (Cîntă.) Pac, și gata ! Da' de unde un revolver ? Dacă n-ai armă, trebuie să recurgi la un procedeu penibil. Lipsit de orice urmă de cavalerism.

IRINA : Îl cunoști ?

BLANDA : Din păcate, da.

IRINA : Cine e ?

BLANDA : Acum, un om nefericit.

AVRAM : Poți să te azvîrli de la etaj ! Penibil ! Măcar moartea să aibă ceva eroic ! Ei, arma ! Curajul de a ține în mînă o armă, curajul de a nu te speria de cuvîntul armă și de a o îndrepta spre tine are în el ceva măreț !

SANDU : Cetățene ! Aici ești într-un loc public ! Nu spui tot ce-ți trece prin cap ! Puțină decență !

AVRAM : Decență ?

ONIRA : Vrea să spună că nu e cazul să vorbești de funie în casa spînzuratului.

SANDU : Iar insinuezi că mi-e frică de moarte ? Nu mi-e frică, dar...

ONIRA (ironic) : Nuuu...

BLANDA : Doar cei care cred fără margini în viața de apoi, și cei care nu cred, la fel de convingși, în existența ei, nu se tem de moarte. E sentimentul în care se-nfîlesc atei sinceri și credincioșii adevărați. Din motive opuse, dobîndesc același efect : seninătatea.

SANDU (sentențios) : Vrei să spui că materialistii și idealistii sînt o apă și-un pămînt ?

BLANDA : Vulgarizezi...

SANDU : Să nu-mi răspunzi cu superioritate. Sînt un om simplu. Și ce dacă, mă mîndresc cu asta ! Aerul dumitale distant nu mă impresionează.

AVRAM (*lui Sandu*): Dumneata faci un proces de intenție.

SANDU: Dumneata, nu te băga în vorbă. Nu știi cine ești și nu mă interesează.

AVRAM: Dumnealui a emis un punct de vedere, cu care poți să fii sau nu de acord. Dacă nu...

SANDU (*agresiv*): Dacă nu?

AVRAM: Argumentează contrariul. Dumneata dorești câștig de cauză, obligându-l să dea înapoi din alte motive decât cele care țin de discuția respectivă.

SANDU: Cine ești dumneata?

AVRAM: Un cetățean. Nici eu nu știi cine ești. Am ascultat o discuție și mi-am dat seama că nu ai dreptate.

SANDU: Pentru că am o atitudine fermă? Tata a fost hamal și mama spălătoreasă. Cine ești și de ce te bagi în vorbă?

AVRAM: Asta e! Cine sînt?... Cine am fost... Nu mai sînt nimic.

SANDU: Cine ai fost?

AVRAM: Am fost! Am fost. Cînd eram, tremurai de teama mea! Nu mi-ai fi vorbit așa.

SANDU: Și, acum, ce ești?

AVRAM (*ride amar*): Un pensionar! Un simplu pensionar! De cinci zile! Nici unul nu m-a mai salutat. Și se plecau pînă la pămînt. Astăzi, acum două ore, m-am întîlnit cu un prieten... Prieten! Era prima dată cînd mă vedea coborînd din autobuzul 31. Parcă s-a speriat. A întors spatele, nedumerit. Știa că trebuie să cobor dintr-o mașină neagră!

GROZU (*il recunoaște*): Tovarășe judecător!

AVRAM (*tresare*): Mă cunoști?

GROZU: Cum să nu?!

AVRAM (*circumspect*): Ai avut un proces?

GROZU: Nu. Am lucrat cu dumneata, cînd erai mai mic. Judecător. Eram sergent-major. Îi aduceam, îi luam...

AVRAM (*liniștit*): Nu te mai cunosc.

GROZU: Te uitaî dumneata la un gardian?! Bine-ai venit! O să te simți bine. Toți ajungem aici, în Cișmigiu, la pensionari. O să ne împrietenim. O tablă, un șah, un țintar! Încă mai oftezi după ce-ai fost, da' o să-ți treacă.

AVRAM: Eu oftez după ce n-am fost! Poate că sînt beat și spun prostii...

GROZU: Aveai renumele că nu guști băutura.

AVRAM: Un renume bun! Atunci, de ce-a venit băiatul meu plîngînd, de la școală? Pînă acum cinci zile, îl protejau... De cinci zile, îl înjosesc... Și, el se răzbuună pe mine! E nemilos! I-am apărut, deodată, altfel.

GROZU: Așa sînt copiii, nerecunoscători. Te sacrifici pentru ei, și...

AVRAM: Are ghinionul să fie în clasă cu băiatul unuia... Dar, ce importanță mai are? (*Reia melodia.*)

SANDU (*sare, dorind să-l incurajeze*): Dumneata treci print-un moment greu! Să știi că judeci greșit. Bănuiesc ce s-a întîmplat. L-ai băgat în închisoare. Foarte bine. De ce te simți vinovat? Ai judecat în numele poporului. Adu-ți aminte, cînd stăteai drept, la bară, și el tremura în boxă. Acum, cînd îl saluți, te-apleci pînă la pămînt...

(*Vorbele lui Sandu produc stupoare. Tăcerea jenată din scenă se prelungește. În afara scenei, se aude iar lăutarul, cîntînd și acompaniîndu-se.*)

VOCEA LĂUTARULUI:

Așa cînd s-a rupt în două,
Faci un nod și zici că-i nouă.

D-apăi viața, cînd se duce,
Salutare, și-i pui cruce.

Geaba aur și palate,
Tot aici le lași pe toate.

ZAMFIRA (*lîngă Irina, mai mult pentru ea*): Bine mai zice lăutar' ăsta! Nu se mai satură omu', toată viața, să aibă, să aibă, să strîngă! Lacom. E rău, se dușmănește, și pînă la urmă tot acolo ajunge.

ONIRA: Eu am optat pentru iad, Zamfiro! (*Privind în sus.*) Anunț oficial cerul că am optat pentru pierzanie.

GROZU: Dacă ai putea s-alegi...

ONIRA: Eu mă prefac doar că aleg. Și aici e o șmecherie. Să alegi ceea ce știi că o să ți se cuvină. Doar nu crezi că voi ajunge petrandafirul preaferecțiilor. Mirosul de vin l-ar ofili. (*Ride gros.*) Cînd voi ajunge la poarta raiului, sfîntul Petru o să-și astupe nasul: „La iad cu tine!” Prea bine, sfînte Petre, am cunoscut în tinerețea mea o femeie superbă, pe care sînt sigur că o-ntîlnesc acolo.

MINA (*scuipă*): Ptiu, nu te mai potolești! O să moștenești pămîntul! Toată viața, numai de-asta ai fost bun.

ONIRA: Spune-i și lui. Vezi, Grozule, că n-am făcut ceea ce mă acuzai? N-am avut timp de exploatare. Eu am fost diplomat. A... am dorit, am aspirat, am fost, am strîns... am avut și eu, amice, dar n-am asuprit.

MINA: Femeile ți-au păpat averea.

ONIRA: Diplomatul, pe timpul meu, era un fel de fustanțiu oficial. Om de lume. Era obligat să facă impresie printre cucoane. Am avut succese diplomatice mari, plimbîndu-mă printre fuste.

SANDU (*lui Tudor, cu reproș*): N-ai nimic de spus?

TUDOR: În legătură cu ce?

SANDU: Cu ce-ai auzit adineauri. Tu ești muncitor. Ți-ai petrecut viața în uzină, ai tras la șaibă. Nu ți-e indiferent ce se întîmplă.

TUDOR: Cum să-mi fie?

SANDU (*confidențial*): Vrei să știi părerea mea? S-a constituit un grup, pus pe calomnii.

TUDOR : Nu exagera ! Cîțiva pensionari, care viu aici să caute puțină liniște.

SANDU : Se fac afirmații calomnioase. Și bancuri. Ai auzit, ieri, gluma tendențioasă a lui Blanda ?

TUDOR : N-am fost în parc. Ce glumă ?

SANDU : Zice că niște vaci dansau, fericele, pe izlazul comunei. Un bou le vede și le spune : „Proastelor, dansați și vă bucurați, și mîine vă duc la abator”. „Da, răspunde o vacă, dar ajungem în R.F.G.”. (*Tudor ride.*) E de ris ?

TUDOR : Tu n-ai întîlnit vaci de-astea ? Cine a spus gluma ?

SANDU : Blanda, cu morga lui de om superior. Și s-a făcut haz.

TUDOR : E bună.

SANDU : Discuțiile au deviat. Onira, care face pe umblatul prin lume, a afirmat că în R.F.G. se cîștigă mai bine decît la noi. Blanda i-a cîntat în strună, că o duc de două ori mai bine. Dacă o să fii întrebant, să confirmi.

TUDOR : Cine o să mă-ntrebe ?

SANDU : Cineva.

TUDOR : Cine ?

SANDU : Cine trebuie să-ntrebe. N-am de gînd s-o las baltă !

TUDOR : Ascultă, Sandule, să nu umbli cu prostii. Cine se ocupă de fleacuri de-astea ?

SANDU : Prostii ?

TUDOR : Prostii !

SANDU : Prostii, odată ce afirmă aici, într-un loc public, că în R.F.G. se trăiește mai bine decît la noi ? ! Cum apare R.F.G.-ul, pentru vaci ? Discuția a fost denigratoare pentru țara noastră.

TUDOR : De ce ?

SANDU : E just să afirmi că nemții cîștigă mai bine decît noi ?

TUDOR : Afirmăm, n-afirmăm, ei tot trăiesc mai bine. Tu ce crezi ?

SANDU : Nu știi. Nici afirmații nu fac.

TUDOR : Miști. Știi că trăiesc mai bine.

SANDU : Nu trebuia s-o spună !

TUDOR : Sînt evidente pe care n-are rost să le negăm. Sau devenim ridicoli. (*Lui Blanda.*) Tovarășe profesor, cînd ai fost ultima dată în Germania ?

BLANDA : Acum trei sau patru ani.

SANDU (*lui Tudor*) : Lasă discuția cu el !

TUDOR : Cum trăiau nemții, tovarășe profesor ? Eu am fost strîngar. Știi cît cîștiga un strungar, în Germania ?

BLANDA : De două-trei ori mai mult decît la noi. Astăzi, cred că diferența e mai mică. S-a scumpit viața și la ei.

TUDOR : Auzi, Sandule ? O duc bine nemții, mă ! Bravo lor !

SANDU (*lui Blanda*) : Dacă se cîștigă așa de bine, de ce n-ai rămas acolo ?

TUDOR : Dumneata simplifici lucrurile pînă la linia dreaptă.

AVRAM (*speriat*) : Dumneata ești profesorul Blanda ? Te-ai schimbat ! Mult te-ai schimbat, profesore ! (*Nu i se răspunde.*)

Me mică e lumea ! Prea mică ! O găleată !

SANDU : Ai venit în țară ca să ne privești de sus.

BLANDA : Am venit să lucrez.

TUDOR : Ați stat, totuși, deoparte ! Nu vă supărați că vă reproșez, dar cu intenții frumoase nu se reconstruiește o țară.

BLANDA : Întrebarea dumitale mă obligă să-mi reamintesc întîmplări pe care încerc de mult să le uit.

TUDOR (*ușor ironic*) : Nu v-a plăcut ceva și v-ați retras, demn, în turnul dumneavoastră.

BLANDA : Fără voia dumitale, ești nedrept.

TUDOR : Poate, eam dur, dar noi, muncitorii, nu prea știm să vorbim pe ocolite.

BLANDA : Te rog să-l întrebî pe dumnealui ce s-a întîmplat...

AVRAM (*răstit*) : Ce vrei să le spun ?

BLANDA : Ce crezi.

AVRAM : Să mă-ntrebe. (*Furios.*) Întrebă-mă. Cînd a revenit, a fost arestat ! (*Lui Blanda.*) Asta voiai să știe ?

TUDOR (*lui Blanda*) : Ce ai făcut ?

BLANDA : Nu știu.

AVRAM (*răstit*) : Nimic ! Poftim, recunosc ! (*Lui Blanda.*) Vrei să recunosc public ? Vrei această satisfacție ? (*Către ceilalți.*) Eram judecător. N-a făcut nimic. (*Lui Blanda.*) Acum, mă lași în pace ? (*Tac toți, în timp ce Avram fredonează, obsedat, aria din Rigoletto.*)

IRINA : Nu mai pictez azi. (*Își strînge șevaletul.*) E un coșmar, ziua asta !

AVRAM (*lui Blanda*) : De ce le-ai spus ?

BLANDA : Scuză-mă ! Regret incidentul !

AVRAM : Credeam că e un loc unde o să mă liniștesc ! (*Lui Blanda.*) Vrei să plec de-aici ? Ce mai vrei de la mine ?

BLANDA : Nu caut satisfacții mărunte. Eram într-o situație penibilă, în fața unui om pe care-l stîmez. Nu puteam să-i explic altfel atitudinea mea.

AVRAM (*se pleacă, impleticindu-se*) : Te salut, plin de umilință !

SANDU (*revoltat*) : De ce te umilești ?

AVRAM : Vreau să mă umilesc ! În fața mea, mai întii.

SANDU : Nu-i nimic de răscumpărat !

AVRAM : Ce știi tu !

SANDU : Erai judecător !

BLANDA : Dar n-a judecat ! Asta își reproșează. (*Lui Avram.*) Trebuie să uităm ! Nu putem trăi sufocați de ură.

SANDU : Orice judecător trimite la închisoare pe cei vinovați în fața legii !

AVRAM : Nu era vinovat ! (*Toți îl privesc, înmărmuriți.*) Nu era vinovat !

SANDU : Era ! (*Lui Blanda.*) Nu erai cu noi. Cine nu era cu noi, era împotriva noastră.

BLANDA (*indignat*) : Nu eram împotriva ! Priveam cu simpatie.

- SANDU (ironic): *Priveai!* Dacă susțin un buștean, gata să mă strivească, prieteni sînt numai cei care pun mina și m-ajută. Era nevoie de oameni care să *facă*. (*Gest spre Tudor.*) El făcea.
- BLANDA: Lui i-a fost mai ușor să-nțeleagă. Era un muncitor care suferise. Dar revoluția lui se făcea în numele binelui.
- SANDU: Și? Ca să fie bine, trebuia să fie mai întii rău?
- BLANDA: Răul nu precede niciodată binele. Revoluția lui, era firesc să fie dreaptă și plină de omenie!
- SANDU: Revoluția e luptă aprigă! Intreabă-mă pe mine. Nu aveam timp să discernem!
- AVRAM: Cît rău a făcut ideea asta! Cîtă comoditate de gîndire a adus! Cîtă indiferență!
- SANDU: În luptă cad și crengi sănătoase!
- AVRAM: Nefastă idee! Nu există luptă dreaptă care să ceară victime nevinovate.
- SANDU: Era pe viață și pe moarte!
- AVRAM: O moarte fără vină se numește crimă! Poate cineva să justifice o crimă? Iar cînd se-ntîmplă, să fim zguduți! Altfel, se repetă. Tu, în loc să te cutremuri, să regreti, justifici.
- TUDOR: Atunci, de ce ai luat parte la ea? De ce ai fost nedrept?
- AVRAM: Invidia, prostia, răutatea, setea de putere, teama, răzbunarea! Toate izbucnesc și cer victime!
- TUDOR: De ce ai fost de partea celor care-și satisfăceau astfel ambițiile și dușmăniile personale?
- AVRAM: Primeam dosare, dosare, dosare. Intocmite în grabă. „Să dovedească, dacă poate, că e nevinovat! Dacă nu, pedepsa!”
- TUDOR: Erai surd și orb? Cred că toți încercau să se dezvinovățească.
- AVRAM: Dovedește-mi că, în urmă cu nu știu cîți ani, într-o după-amiază, la un pahar de vin, n-ai afirmat că e imposibil să construim socialismul la noi, pentru că sîntem o țară agricolă. Dovedește-mi că n-ai spus că sentimentul național trebuie pus înaintea celui internațional! Dovedește-mi că nu ai afirmat că lupta de clasă se stinge, nu se ascute. Dovedește-mi, cînd în dosar sînt douăzeci de declarații care confirmă toate astea, iar eu n-am timp și nici nu se consideră necesar să verific ceva, pentru că cele douăzeci de persoane sînt demne de toată încrederea! Dezvinovățește-te! Adu-mi alți douăzeci care să-și asume răspunderea și să declare că, exact în același timp și în același loc, erau și ei de față și n-au auzit nimic.
- SANDU: Erai îndreptățit. Aveai probe.
- AVRAM: Aveam declarații...
- SANDU: Declarațiile n-au valoare?
- AVRAM: Nu, dacă sînt simple afirmații. Faptele lipseau cu desăvîrșire.
- TUDOR (*îngrozit*): Și, tu știai că e nevinovat?
- AVRAM: Nu eram sigur că e vinovat.
- TUDOR: Și ai putut să trimiți pe cineva la închisoare, îndoiindu-te de vinovăția lui?
- AVRAM: Eu însumi trebuia să fiu apărat! Cine să mă apere?
- TUDOR: Legea! Era a noastră! Cu ea puteai să te aperi! Și cu conștiința ta.
- AVRAM: Sînt momente, în istorie, cînd faptele noastre nu pot fi privite prin prisma moralei. Ideea de a învinge trece înaintea moralei.
- BLANDA: În afara moralei, nu poate exista nici o acțiune omenească dreaptă!
- TUDOR: Lupta clasei muncitoare era în afara moralei?
- AVRAM: Nu.
- TUDOR: Asta ai spus, scuizîndu-te! De aceea nu te chinuia nici un gînd.
- AVRAM: Pentru mine, cel mai apăsător gînd, în tot acest timp, a fost acela că s-ar fi putut și altfel!
- TUDOR: Eram înclinat să te înțeleg. Acum știu de ce ai procedat așa. (*Justițiar.*) Nu credea! Lupta noastră nu însemna mai nimic pentru tine. Făcea cum îți se cerea, nu cum îți dicta conștiința ta.
- AVRAM: Mi-am distrus liniștea, iar tu mă acuzi de lipsă de conștiință?
- TUDOR: Cînd crezi cu adevărat, pui mai presus de ceea ce se întîmplă cu tine, adevărul credinței tale. Nu credea în ideile în numele cărora ai comis nedreptăți. Nu pentru comunism ai făcut ce-ai făcut! Pentru tine te-ai zbatut!
- AVRAM (*tipă*): Ce vrei de la mine? Ce vrei? N-o să vă mai stau în față! Mă urăști! Mă urăști!
(*Iese, alergînd.*)
- BLANDA (*strigă după el*): Avram! Avram! Nu-l lăsați! E în stare de orice!
- TUDOR: Nu în ceea ce-l privește! Fii liniștit! Nu-l torturează conștiința, ci orgoliul!
(*Cortină de lumină. Cît timp sala este în întuneric, se aude lăutarul bătrîn cîntînd și acompaniîndu-se.*)
- VOCEA LĂUTARULUI:
Foaie verde mărăcine,
Drag îmi e să trăiesc bine,
Frică mi-e că mor ca miine.
C-așa-i lumea, trecătoare,
De voinici amăgitoare,
Ca o apă curgătoare;
Unul naște, ș-altul moare...

Scena 5

Același decor. Se înserează. În scenă sînt toți, în afară de Zamfira și de Avram. Tudor stă de vorbă, liniștit, cu Blanda. Grozu finisează veioza-eraniu. Irina citește o carte. Mina stă de vorbă, destul de intim, cu Onira.

TUDOR : Parcă aș fi greșit eu față de dumneata...

BLANDA : Nimeni n-a greșit... la nivelul nostru.

TUDOR : E orînduirea noastră, a muncitorilor, mă simt solidar cu ea. Și în ce a realizat, și în greșeli. Îmi vine să-ți cer scuze și să-ți spun că sînt îndurerat că am pierdut în dumneata o valoare.

BLANDA : Dumneavoastră, muncitorii, trebuie să vă feriți orînduirea de excesele celor care mimează atașamentul.

TUDOR : Vă prețuiesc foarte mult !... Vă cunosc viața. Ați fost un copil de la țară, dintr-o familie nu prea înstărită. De ce n-ați venit din prima clipă lingă noi ?

BLANDA : Nu eram convins.

TUDOR : A încercat cineva să vă convingă ?

BLANDA : A încercat să mă forțeze să afirm că sînt convins. Nu-l interesa ceea ce cred, ci ceea ce afirm. Mi s-a părut nedemn să intru în jocul lui.

TUDOR : V-a vorbit deschis ?

BLANDA : Chiar așa. Și a ajuns din ce în ce mai mare.

TUDOR : Din cauza lui, ați fost ca și mort, pentru această țară.

BLANDA : Nu, dragul meu, eu nu mai puteam să mor. Cînd s-a întîmplat ce s-a întîmplat, scrisesem un raft de cărți : opera mea. De moarte și de uitare se teme Avram. Oamenii se vor strădui să-l uite, cum te străduiești să uiți un coșmar. Și pe Grozu vor încerca să-l uite. Ei sînt ca o pată neagră pe amintirea aceluia timp.

TUDOR : Uitarea o să se aștearnă peste toți.

BLANDA : Peste dumneata, nu. Munca dumitale este înmagazinată în giganții de oțel la care ai lucrat. Ea va trece în alții, perfecționați și, mereu așa, te vor duce în timp, după cum supersonicul poartă în istorie aeroplanul lui Vlaicu. *(După o scurtă pauză.)* Am fost prea aspru cu el. Nu-mi găsesc liniștea ! M-am interesat unde stă. I-am lăsat o scrisoare. L-am chemat aici. Dacă nu apare, fi mai fac o vizită.

TUDOR : Tocmai dumneata !

BLANDA : Acum sînt detașat. Să știi că e ușor să vorbești în principiu, în numele unor nobile deziderate morale. E mult mai greu să judeci în contextul unui timp și al unui spațiu. Crezi că este un tip congenital rău ?

TUDOR : Nu.

BLANDA : Cînd un om cu o sensibilitate umană normală înfăptuiește lucruri regretabile, trebuie să cauți răul dincolo de el.

TUDOR *(oștînd, ceva mai tare)* : Eh, omul ăsta ! Păcat că nu sînt mai deștept, mai citit, să-nțeleg ce-i în el.

BLANDA : N-ai înțelege mai multe, crede-mă !

GROZU *(plictisit)* : Alceva nu mai aveți de vorbit ? Toată ziua discutați despre om ! Că moare, că trăiește, că-i fericit, că-i nefericit...

ONIRA : Despre ce vrei să vorbim ?

GROZU : Prea multă importanță ! A murit, s-a dus. Vine altu'. N-ai auzit și cîntecu' ? Unu' naște, altu' moare. Ce-i omu' ăsta, să merite atîta discuție ? Un maț.

ONIRA *(rîde)* : Două ! Unul subțire, altul gros.

GROZU : Toată viața, pe-o parte bagă-n el, pe alta scoate. Un maț !

SANDU : Iar începi cu grozăviile tale !

GROZU : Păi, așa e.

SANDU : N-avem toți chef să te-ascultăm !

GROZU : Da' frică ți-e de moarte !

SANDU : Nu vreau să vorbim tot timpul despre același lucru.

GROZU : N-ai fost pe front ? Acolo te-nveți cu toate. Cînd am plecat, eram un fri-cos. Pe urmă, cite am văzut ! *(Ride.)* Să vă povestesc una bună.

SANDU : Tot o grozăvie !

GROZU : Nu, ceva amuzant. Eram în atac. Alergam, din toate puterile, înainte. Munte, greu... Ai fost în Tatra ? Nu. E greu. Lîngă mine, alerga un prieten, un băiat bun. Văd, deodată, că e mai mic. Alerga, da' parcă alerga în genunchi. Mă uit la el și... *(Ride cu poftă.)* Și, ce crezi ? Îi retezase cizmele, cu picioare cu tot ! Alerga pe cioturi și habar n-avea. *(Ride, ceilalți ascultă, înmărmuriți.)* Urla, da' nu de durere, se încuraja. Era așa de caraghios !

SANDU : Ești oribil ! Oribil ! N-ai în cap decît povești macabre.

GROZU : N-ai fost pe front ? N-ai fost. Dacă te duceai...

IRINA : Toate întîmplările pe care le știi dumneata sînt așa de triste ?

GROZU *(sincer)* : Păi, asta cu picioarele n-a avut haz ? Să vă spun una cu un țigan, tot de pe front.

IRINA : Vă rog să n-o mai spuneți.

MINA : Mie nu-mi displace. O să stăm, Grozule, într-o zi, să-mi spui toate poveștile pe care le știi. Cred că ești un sac cu întîmplări de groază.

GROZU : Și mai vesele, și mai triste.
ONIRA : Are pentru toate gusturile. Și nu numai de pe front. De unde ai inelul ăla din deget, Grozule ? E un briliant enorm. De unde ai avut bani să-l cumperi ?

GROZU : Țsta ? E frumos ?

ONIRA : Știi cât valorează ? O mică avere. De mult mă uit la el și vreau să te-ntreb.

GROZU : Așa scump e ? !

ONIRA : Pe ce l-ai luat ? Ce-ai iertat, ca să-l capeți ? Pe cine-ai speriat ?

GROZU : Știu eu unde ăli, da' te-nșeli.

ONIRA : De unde-l ai ?

GROZU : Ce te privește ? Eu te-ntreb de unde ai lanțul de aur de la ceas ?

ONIRA : Poți să mă-ntrebi.

GROZU : Nu te-ntreb.

ONIRA : De unde ai inelul ?

SANDU (*sare, furios*) : Iar încep insinuările ? Ai ce ai cu el !

ONIRA : Nu mai am nimic cu el. Când făcea el ce făcea, credea că va fi toată viața acolo. Așa-i omul, nu se gîndește mai departe.

SANDU : Știi unde-a fost, și insinuezi... Poate e inelul tău ?

ONIRA : Numai eu am avut inele ?

SANDU : Intreci orice măsură ! Sînt unii care și-au propus să acuze un judecător ! Nu vă interesează ! În numele cui a judecat ? Poți să-mi spui, cetățene Blanda ? Nu răspunzi. Am să fac eu ordine ! Limpezesc eu atmosfera ! (*Pleacă.*) Trebuie să fac ordine aici !

TUDOR (*alarmat*) : Sandule ! Sandule ! Vino înapoi ! Nu umbla cu prostii ! Sandule ! (*Sandu iese, grăbit.*)

Scena 6

Onira, Blanda, Irina, Mina, Tudor, Grozu.

ONIRA : Hai, Grozule, să jucăm o partidă de table.

GROZU : Nu joc.

ONIRA : Hai, mă, că trece mai ușor timpul. Nu joci, nu vorbești, nu te duci la cinema...

GROZU : De cinema îmi arde mie ?

ONIRA : Așa murim, încet-încet. Nu ne mai ducem la cinema, nu mai jucăm table, nu mai avem chef de-un prieten. De fapt, am început să murim.

GROZU (*aranjează tablele*) : Poate, vrei să mă duc și la baluri, să dansez, să pipăi vreoo...

ONIRA : Aha ! Aha ! De ce să nu pipăi ? Aruncă tu, primul. A delimitat cineva, precis : pînă la atîția ani, omul dansează,

piună la atîția, pipăie ? ! Fiecare, cît îl (în curelele). Șase-doi, nu fura ! Mă, și la table înșeli ?

GROZU : Șase-trei a fost !

ONIRA : Joacă ce vrei ! Eu am iubit femeia, mă ! Și o iubese ! Chiar dacă unii cred că sînt cam... puriu. Asta a fost profesia mea de bază : amorez. Am avut și succese de prestigiu !

GROZU : Joci, odată ?

ONIRA (*se ridică în picioare*) : Fustangiu, dom'le ! Știu să apreciez o femeie superbă. (*Se duce la Irina, îi sărută mîna, o privește admirativ.*) O vedeți ? Așa-mi place femeia, cu ochii melancolici, de madonă îndurerată. (*Irina e stingherită, Blanda, amuzat.*) Chipul ei se spiritualizează, sub privirea unui bărbat.

BLANDA : Ai fost în Orient ?

ONIRA : He, unde n-am căutat eu femeia ? (*Dă o mică reprezentare ; cabotin, dar amuzant.*) De mult îmi mai doresc o frumusețe orientală, plină de mister. La suprafață, ocean placid, dedesubt, vulcan nestins.

BLANDA (*prins de joc*) : Acum, te mulțumesci cu frumusețile noastre rustice.

ONIRA : Nu sînt de disprețuit. Eu iubesc femeia, dom'le ! Mai e în pieptul meu un colțior în care înflorește, din cînd în cînd, o viorea... Sînt un sentimental incoerijibil. Toată viața am umblat pe urmele lor.

GROZU : Dacă ți-a dat mina ! Ia să fi muncit... Habar n-ai ce-i traiul greu. Pe front ai fost ?

ONIRA : Nu fi vulgar ! Eu vorbesc acum despre femeie ! Oficiez un cult, și tu... Ascultă imnul pe care i l-am închinat. Le-am cîntat în versuri pătimașe. Am avut o gazetă, în provincie. În paginile ei am publicat numai perle de literatură ! Ascultați ! (*Recită, cu lirism apăsător.*)

Cîntați femeilor pierdute,

Dați chiote de bucurie,

Și-n urmă, fiecare, vie

Cu patimă să vă sărute.

Durerile rămîie mute

În a desfriului beție,

Cîntați femeilor pierdute.

Dați chiote de bucurie.

Este ? Perlă de literatură !

MINA : Tot interesant ai rămas, filozofule !

ONIRA : Sărut mîna ! (*Celoralți.*) Prietenii îmi spuneau filozoful ! La un pahar de vin, dacă notezi ce spun, scrii un roman ! Așa voi rămîne pînă în ultima clipă. Este scris în acidul meu dezoxiribonucleic.

MINA (*răutăciosă*) : Vinzi tu ultimele bijuterii, și să vezi cum ți se schimbă acidul, cînd n-o să mai ai ce păpa.

ONIRA : Niciodată ! Niciodată !

GROZU : O dai pe muncă, n-ai încotro.

ONIRA : Niciodată ! Niciodată !

(*Intră Zamfira și se adresează tuturor.*)

Scena 7

Cei dinainte, plus Zamfira.

ZAMFIRA : A adus brinză de cinșpe și carne proaspătă !

ONIRA : Fără coadă ?

ZAMFIRA : Acum a adus, încă nu-i coadă !
Veniți repede !
(*Ies Onira, Tudor, Zamfira, Mina, Grozu.*)

Scena 8

Irina și Blanda.

(*În afara scenei se aude lăutarul, cîntînd cu glasul lui dogit, acompaniîndu-se.*)

VOCEA LĂUTARULUI :

Foaie verde trei căline,
Lume, lume, soro lume,
Cînd să mă satur de tine ?
Lume, lume, soro lume,
De tine m-oi sătura,
Cînd mi-o suna seîndura,
Cînd mi-o face coliva,
Cînd mi-o curge țărîna.
Și popa mi-o descînta
La cap cu cădelnița.

BLANDA : Cine e lăutarul ăsta ?

IRINA : Un orb.

BLANDA : A fost țaran pînă de curînd.

IRINA : Poți să știi de cînd e prin București ?

BLANDA : Substanța lui umană a rămas țărănească.

IRINA : L-am întrebat, într-o zi, dacă nu știe și altceva. Mi-a mărturisit că nu-i plac alte cîntece. Parcă e chiar moartea. Nu vrea s-o uităm.

BLANDA : Dacă n-am uita-o, într-adevăr, multe ar fi altfel în existența noastră.

IRINA : Nu te înțeleg.

BLANDA : Cred că numai gîndul la ea ar mai ține individul în frîu, i-ar da oarecare ținută morală. Din păcate, nu avem, de mici, conștiința acestui adevăr fundamental ! Poate că ar trebui să scriem încă de pe abecedarele copiilor : *omul este muritor !*

IRINA : Trăită cu obsesia asta, viața ar fi îngrozitoare, Lucian ! Am deveni niște disperaiți !

BLANDA : Așa gîndim acum, cînd moartea ne înpăimîntă. Ar trebui ca ea să devină un adevăr familiar !

IRINA : Am trăi un coșmar.

BLANDA : Am deveni rezonabili. Ne-am regla aspirațiile, meschinăriile și generozitățile în funcție de acest adevăr inexorabil ! E singura mea speranță de îmblînzire a acestui animal lacom.

IRINA : Lucian ! Dar omul...

BLANDA : Nu-mi spune vorbe frumoase despre el ! Am încercat să-l definesc în trăsăturile lui esențiale. A infirmat totul. Singura constantă, pe care n-a dezmințit-o niciodată, a fost absurdă dorință de a avea, dincolo de orice necesitate. M-a întrebat adineauri Tudor de ce n-am rămas în străinătate. De asta n-am rămas : aș fi ajuns și cu un robot, stringător de bunuri materiale. M-aș fi disprețuit !

IRINA : E rău, că dorim să trăim dia ce în ce mai bine ?

BLANDA : Avem din ce în ce mai mult și gîndim din ce în ce mai puțin. Sîntem dominați de un pragmatism fără speranțe și fără iluzii, Irina. E marca tragedie a timpului nostru.

IRINA : Bine că la noi e altfel.

BLANDA : Dorințele sînt aceleași, posibilitățile sînt mai modeste. În străfundul nostru, sîntem încă niște mic-burghezi nefericiți.

IRINA : De ce, nefericiți ?

BLANDA : Pentru că fericirea noastră e meschină, condiționată de bunuri materiale. Și, cum material încă nu se pot realiza foarte multe, micul burghez din noi suferă.

IRINA : Și Tudor ?

BLANDA : El e speranța mea de viitor. Dar ceilalți ?

IBINA : Trebuie să ne salveze ceva din condiția asta !

BLANDA : Munca și dragostea pentru semenii noștri. Dar de sentimente am început să ne temem, iar munca li se pare unora, din ce în ce mai mult, o rușine.
(*Intră Grozu, cu un pachet în mînă.*)

Scena 9

Irina, Blanda, Grozu.

GROZU : Nu vrei brînză de cinșpe ?

IRINA : Mi-am cumpărat. Ai luat așa repede ?

GROZU : Eu nu stau niciodată la rînd. Trebuie să știi cum să procedezi. Cînd circitește vreunul, mă uit odată la el, cum știu eu, și-i piere glasul. Nu-mi place să stau la coadă ! Mă bag și... ! Ce zici, profesore ?

BLANDA : Nu mai trece războiul ăsta !
GROZU (*nedumerit*) : Ce spui ? Vorbeam de coadă. Eu nu stau.

BLANDA : Nu mai trece războiul ăsta !
GROZU : Ciudat om mai ești și dumncata. Războiul a trecut.

BLANDA : N-a trecut de tot. Doar s-a sfîrșit...

(*Grozu ridică din umeri. Irina se înfioară. Dincolo de gardul viu, pe alee, trec o pereche de tineri, înlănțuiți. Se opresc, se sărută, pornesc mai departe.*)

BLANDA : Ce frumoși sint ! Tinerețea e cel mai frumos dar al vieții.

GROZU : Una-două, se sărută ! În colț, la mine, tot așa. E o casă de cultură. Toată seara, dans și muzică. Și urlă muzica !

BLANDA : Sint foarte frumoși ! (*Fără să-și dea seama, o prinde pe Irina de umăr și o trage lingă el.*) Nimic nu mă înfînță mai mult decît să privesc doi tineri care se sărută. (*O mîngie pe Irina, surprinsă de gestul lui.*) Cresc frumos ! Mai frumos decît noi ! Eliberați de miturile noastre. (*Iși dă seama că o mîngie pe Irina.*) Te rog să mă scuzi.

GROZU : Altceva mai știu, decît să se pupe ? La vîrstă lor, eram pe front. Ehe, cite am văzut și cite am îndurat ! Pe urmă, a fost foamea din '45—'46, pe urmă m-au luat în armată, la M.A.I. Eram înrînt de viață. Degeaba se plînge Onira. Pentru mine a fost ușor ? Pe urmă, la morgă. M-am învățat să tai. Tai, tai, te saturei. Vrei să mai și ridici ochii. Toată viața am avut meserii la care ceilalți s-au uitat urît. Am sperat tot timpul : e rău, o să fie bine.

BLANDA : Ești un om trist !

GROZU : Așa e firea mea. Și viața pe care am dus-o. De dușmănie.

BLANDA : Nu-ți dai seama, poate, dar nefericirea dumitale provine din aceea că tinjești după puțină stimă.

GROZU : N-am avut prieteni... Cine să mă stimeze ?

BLANDA : Sint oameni care cred că se poate trăi și fără asta, ha chiar trebuie să renunțăm, un timp, la demnitate, ca să fie, apoi, bine. Să suportăm răul, că o să fie bine. Dar numai binele precede binele.

GROZU : Știi ce-i rău ? Nu te-nvăță nimeni cum să trăiești. De mic, să-ți arate.

BLANDA : Ai dreptate. Am ajuns în lună mai înainte de a învăța două lucruri elementare pentru fericirea noastră : să trăim și să murim frumos.

(*Intră Mina, cu un pachet în mînă.*)

Cei dinainte, plus Mina.

GROZU : Ai și luat ?

MINA : Am trucul meu, cu nepotul. Mă duc în față și cer voie să cumpăr prima. „Vă rog, am lăsat nepoțelul singur, încuiat în casă“. Dacă mai spun și că o dată era să-și dea foc, nimeni nu zice nici pis.

GROZU : Ai un nepoțel ?

MINA : Ei, am ! De unde să am ! Știi ce proști sînt oamenii ? Mai ales femeile, cînd aud de-un copil...

GROZU : N-ai nepot...

MINA : Drac pe cap îmi trebuie ? Ai copii ?

GROZU : N-am fost însurat.

MINA : Eu n-aș suporta să am unul pe cap. Ce, trăiesc de șapte ori ? (*Se așază lingă el, Irina și Blanda vorbesc din ce în ce mai apropiați.*) Am o prietenă, nu mai știe nimic altceva decît să calce, să spele și să dea de mîncare unui drac de nepot obraznic. Dacă nu-i face o poftă, aruncă în ea cu ce-i cade-n mînă !

GROZU : Nu l-a bătut de mic. Să mi-l dea mie o săptămînă, să vezi ce cuminte-l fac !

MINA : Zice că-i e milă să dea-n el.

GROZU : Milă ! Milă să-ți fie de-un cfine, de-o pisică !

(*Mina se apropie de el, vorbesc din ce în ce mai intim.*)

BLANDA : Mă simt atît de bine, cum nu m-am simțit de mult. Poate, din cauza soarelui. (*O rază cade chiar pe el, restul scenei e în umbra copacilor.*) Am tinjit întotdeauna după soare.

IRINA : Am observat că-ți place soarele.

BLANDA : Ar fi o zi minunată, dacă nu m-ar obseda... Unde poate să fie ?

IRINA : Cine ?

BLANDA : Avram ! I-am cerut scuze printr-un bilet și l-am rugat să treacă neapărat pe-aici.

IRINA : Ți-e teamă ?

BLANDA : Ar fi îngrozitor. Ai văzut în ce hal era ! Un om în starea aceea poate să facă orice. E îngrozitor gîndul că ai provocat o suferință unui semen ! N-am dormit toată noaptea.

IRINA : Exagerezi. Cred că Tudor îl cunoaște mai bine.

BLANDA : Tudor are și el prejudecățile lui. De ce să nu cred că și Avram e în stare de-o depresiune ? Am fost îngrozitori.

IRINA : Crezi că e rău ? A fost vinovat, atunci ?

BLANDA : După cît regretă... Cred că e mai mult un om slab. Sint nemulțumit de mine. Mă antrenasem și urmăream argu-

mentele, nu mă mai gîndeam că el, de fapt, își discuta viața.

IRINA: Hai să vorbim despre altceva. Tot ce spui tu e frumos. Să trăim bucuria acestei zile și fericirea că o petrecem împreună. Spune-mi ceva frumos.

BLANDA: Știi ce e ciudat? Prezența ta îmi evocă întîmplări din tinerețe.

IRINA: Sper că amintiri frumoase. Po-vestește-mi ceva!

BLANDA (*amuzîndu-se*): Eram student la Viena. Într-o zi, printre noi, a apărut o nouă colegă. O pată de lumină în colțul întunecat al amfiteatrului. Stăteam lingă profesor, invitat să țin un referat despre monadologia lui Leibniz. Cînd am dat cu ochii de ea, am avut senzația că a plutit și s-a așezat lin, ca s-o văd numai eu. Privirile noastre s-au mîngiat și am avut convingerea, în clipa aceea, că văd însăși imaginea poeziei. Și am fost cuprins de o exuberanță intelectuală extraordinară. Am lăsat de o parte foile scrise și m-am abandonat subiectului. La sfîrșit, profesorul mi-a șoptit: „Paysan du Danube“. Așa îmi spunea numai cînd era încîntat de mine și credea că-i voi urma la catedră. (*Insuflețit.*) Mă iubea, și eu eram mîndru de dragostea lui și de faptul că un țăran, venit din țară cu o valiză veche, era admirat de un ilustru profesor. Înțelegi ce moment uriaș a fost acela pentru mine?

IRINA: Iubeai. În clipa aceea iubeai, Lucian.

BLANDA: Iubeam, Irina. Am simțit fizic dragostea care a năvălit în mine!!!

IRINA: Ea a înțeles ce s-a petrecut?

BLANDA: A așteptat pînă cînd am rămas în amfiteatru numai noi doi. Credeam că o să-mi spună ceva, dar m-a privit doar, și a plecat. Am înțeles că trebuie s-o urmez. Ne-am trezit în stradă, unul lingă altul, mergînd, tăcuți. Și, cred că așa fi fost în stare să continui la infinit plimbarea aceea, fără o vorbă. S-a oprit și mi-a spus, fără nici o inflexiune a glasului: „Aici locuiesc eu“. A intrat. Am intrat. Am vrut să-i spun ceva, dar și-a lipit palma de buzele mele, oprindu-mă... Cînd mi-am dat seama că nu mai cunoscuse alt bărbat, întîmplarea a căpătut proporții fantastice. Am încercat, totuși, să-i vorbesc. „Te rog, taci! Lasă-mă să te-ascult. Sîntem încă în amfiteatru...“ Așa a debutat prima mea mare dragoste.

(*Groză își scoate din deget frumosul inel și i-l dă Minei, care-l privește cu admirație.*)

MINA: Foarte frumos!

GROZU: Mai am unul, mai mic. Și doi cercei cu pietre, la fel de frumoase.

MINA: Așa mari? Am avut și eu... Călătoream, străluceam, eram admirată...

GROZU: Eu n-am fost niciodată într-o călătorie. Să mă plimb. Am escortat dintr-un loc în altul, dar așa, fără treabă, nu m-am dus nicăieri.

MINA: Vrei să mergem împreună?

GROZU: Aș vrea, dar n-am parale.

MINA: Vinde un inel. Sau cerceii. Sper că nu sînt imitații ieftine!

GROZU: Cum o să fie ieftini?

MINA: Te pricepi?

GROZU: Nu, da' știu în cine i-am găsit.

MINA (*corectîndu-l*): I-ai găsit la cineva!

GROZU: În cineva. (*Confidențial.*) Era unu' bogat și-al dracului, zgîrcit. Își ura copiii și n-a vrut să le lase moștenire. Cînd a simțit că i se apropie sfîrșitul, a înghițit tot ce-avea: inele, lanț de aur, cercei. Să-l îngroape cu ele. Să caute moștenitorii, înnebuniți, și să nu găsească nimic. Numai că a dat ortu' popii la spital și a trebuit să-l tai. Burta lui, parcă era o cutie cu bijuterii.

MINA: Ai căutat bine?

GROZU: Sigur. Poate, ceva pietre, singure, să mai fi rămas...

MINA (*cu regret*): Trebuia să cauți bine. (*Privește inelul.*) Foarte frumos! Facem o călătorie minunată! Vrei să mergem?

GROZU (*prințînd-o de braț*): De cînd aștept și eu să mă plimb prin țară, fără nici o grijă. Ne înțelegem bine amîndoi.!

MINA: Ne înțelegem...

(*Intră Onira, cu o pungă de plastic în mînă, îi vede pe cei doi într-o atitudine de întimitate.*)

Scena 11

Cei patru dinainte, plus Onira.

ONIRA (*Minei*): Mina, Mina! Ți-ai păstrat pasiunea pentru militari.

MINA: Mă plictisești. (*Îi întoarce spatele.*) Un timpit! Toată viața n-a știut decît să bea, să mănînce și să umble după femei.

GROZU: Lasă, că și-a primit el pedeapsa!

ONIRA (*aparte, lui Blanda, arătînd-o pe Mina*): Dacă ai ști ce femeie a fost! O plimbare cu generăleasa te costa o avere.

BLANDA: Nu pare să fi fost o frumusețe.

ONIRA: Interesantă! Femeie urîtă nu există! Toate sînt frumoase, prin noutate. (*Trînci.*) Am dreptate?

IRINA: Pentru dumneata, femeile nu mai au nici o taină.

ONIRA: Dimpotrivă. Toate au o taină și, de aceea, nimic nu mă surprinde. Fiecare femeie are arta ei. (*O arată pe Mina.*) O vezi? Era celebră pentru viteza cu

care te-adeuca la sapă de lemn. E foarte instruită. Am întâlnit-o la Nisa, la niște prieteni. Generalul era cam copt, iar ea, o floare de lotus. Am plecat amândoi într-o călătorie pe Sena. Adoră călătoriile. Fie și pînă la Slobozia, numai să plece. Știi, sînt unele femei umblărețe, cu greu le ții într-un loc.

(Irina și Blanda se amuză. Intră Sandu și Zamfira, cu o plasă în mină, în care se află și o păpușă.)

Scena 12

Blanda, Irina, Grozu, Mina, Onira, Sandu, Zamfira.

ZAMFIRA : Mulțumesc ! Dacă nu erai dumneata...

SANDU : Trebuia să facă cineva ordine.

IRINA : Ai cumpărat, mătușă Zamfira ?

ZAMFIRA : M-a ajutat dumnealui ! S-a dus în față, a făcut ordine, și, cînd i-a dat lui, mi-a luat și mie. Intotdeauna face ordine, pune lumea la rînd și ia. E greu și pentru mine.

IRINA : Nu te mai odihnești, mătușă Zamfira.

ZAMFIRA : Cînd să mă odihnesc ? Dimineața, mă scol prima, să fac ceaiul pentru conașu', să încălzesc laptele pentru copil, să fac paturile...

SANDU : Și „cucoana“ ? „Cucoana“ tovarășului, ce face ?

ZAMFIRA : Pleacă și ea la serviciu, odată cu el, să nu vină mașina de două ori. Pe urmă, du-te la piață, gătește, gata ora prînzului. După-masa, conașu' se culcă și trebuie să plec în parc, să nu-l trezească fetița. Copil, mai face gălăgie. Seara, pînă spăl vasele, pînă una-alta, se termină emisiunea la televizor. Mă culc și eu.

(Fredonînd aria cunoscută, intră Avram. E tot băut. Blanda se ridică în picioare și îl așteaptă.)

BLANDA : Nu interpreta greșit. Eram îngrijorat.

AVRAM : Iți pasă ție de mine ! Iți convine să mă ții aproape. Ești un ghimpe pentru memoria mea : n-o lași să adoarmă. *(Răstît.)* Nu încerca să mă faci să cred altceva !

BLANDA : De fapt, poți crede ce vrei. Bine că ți-ai revenit, că n-ai făcut o prostie.

AVRAM : Am făcut atîtea... Toată viața mea, am fost dominat de teamă. N-am putut să scap de sentimentul ăsta oribil. Frica ! De ea am ascultat. Gesturile mele au pornit din animalul înfricoșat ! Glasul speciei e prea puternic în mine.

BLANDA : Trebuie să-ți revii !

AVRAM : Specia se conservă ! Frica este glasul ei ! Individul se teme, specia supra-viețuiește !

BLANDA : Să nu mai bei ! Sub influența alcoolului...

AVRAM : Nimeni nu mă mai cunoaște ! *(Se așază și reia, pe cu totul alt ton, calm.)* Ce s-a mai întîmplat atunci, profesore ? Mereu, mereu îmi aduceam aminte de dumneata. Cînd aveam prilejul, mă interesam unde mai ești. N-ai stat decît vreo cinci ani.

BLANDA *(revoltat)* : Decît cinci ani ! ? Nu-mai cinci ani ! Ai măsurat vreodată cît de lung este un an ?

AVRAM : Iartă-mă ! Iartă-mă ! Dădeam atît de mulți !... Mă gîndeam la soția dumitale. A venit de cîteva ori la mine, din ce în ce mai... S-a însănoșit ?

BLANDA : N-am mai găsit-o în viață. *(Tac un timp îndelungat.)* A fost o femeie minunată ! M-am bucurat de băiat ! Tînăr, a rezistat.

AVRAM : Filologul ?

BLANDA : Acum e filolog. Atunci, lucra la un oficiu de coletărie.

AVRAM : Vrei să mă liniștesc, profesore ? ! *(Răstît.)* De ce-mi spui toate astea, dacă vrei, într-adevăr, să mă liniștesc ?

(Blanda tace. Intră Dima, un bărbat de aproximativ 35 de ani, purtînd costum și cravată. Se duce drept la Blanda.)

Scena 14

Toți ceilalți, plus Dima.

DIMA : Profesorul Blanda ?

BLANDA : Eu sînt.

DIMA *(îi arată o legitimație)* : Procurorul Dima.

BLANDA : Vă rog.

DIMA : Am ținut să vă cunosc personal. V-am citit aproape toată opera.

Scena 13

Cei dinainte și Avram.

BLANDA : Ai primit biletul meu ?

AVRAM : Vrei să mă umilești ?

BLANDA : Mă bucur. Dar nu înțeleg cu ce prilej ați venit să-mi faceți această vizită.

DIMA : V-am mărturisit profesia și ați devenit circumspect... De fapt, voiam să vă cunosc personal. Chiar dacă prilejul nu este cel mai fericit. În sensul că cineva a făcut un denunț împotriva dumneavoastră.

BLANDA : Atunci înțeleg dorința de a mă cunoaște personal.

DIMA (*ușor derutat*) : Nu mă înțelegeți. Denunțul nu conține fapte care să intre sub incidența legii. Pentru mine e un prilej...

BLANDA : Pot să știu ce conține denunțul ?

DIMA : Evident. Acuzațiile țin de opinie, vă spun. Cel care a făcut denunțul pare un tip versat. A avut grijă să adauge : „Și alte acuzații calomnioase la adresa țării“.

BLANDA : Eu nu mi-am calomniat nici-o dată țara.

DIMA : Mă refeream la denunț. Conține această formulă, care dă temei prezenței mele aici. Și, repet, dorința mea de a vă cunoaște. V-am citit aproape toate cărțile. Au avut asupra mea oarecare influență. Era un bun prilej să vă cunosc mai de aproape.

BLANDA : Nu vorbim aici, sper. (*Privind în jur.*) Aș prefera să nu vorbim aici.

DIMA : Mergem la noi. E foarte aproape.

BLANDA (*ezită*) : Mergem.

DIMA : Pro forma, aș dori să iau o declarație sau două. (*Se adresează celorlalți.*)

Îl cunoaște cineva mai bine pe profesorul Blanda ? (*Toți tac.*) Ar fi necesare câteva relații. (*Lui Avram.*) Îl cunoașteți bine ! (*Avram neagă, dînd din cap.*) Aș vrea să stau de vorbă cu cineva care vine mai des aici, în Cișmigiu.

IRINA : Eu vin foarte des. Îl cunosc foarte bine pe profesor.

DIMA : Îmi spuneți numele și adresa ?

IRINA : Irina Foçaș, strada Mărului 15.

DIMA : Mulțumesc ! Altcineva ? Putem pleca ?

BLANDA : Desigur.

(*Cei doi ies.*)

Scena 15

Cei dinainte, minus Blanda și Dima.

GROZU : L-a umflat.

IRINA : Dar vorbeau aproape prietenește.

GROZU : Ehe, am văzut eu multe discuții de-astea. Cineva i-a făcut bucată.

IRINA : Nu poate să fie adevărat.

AVRAM : Aștia sîntem ! Aștia sîntem ! N-ați suflat un cuvînt. Nu v-a întrebat ? Ați tăcut ca pește-le-n borș. Nu l-ați ajutat pe procuror... Aștia sîntem !

GROZU : Eu nu-l cunosc. L-am văzut pe-aici de cîteva ori. Profesore-n sus, profesore-n jos, da' știu eu ce-a făcut ?

ONIRA (*ca și cînd nu s-ar fi întimplat nimic, se adresează tuturor*) : Știți ce e viața ? O cursă de fond ! Un maraton. Soarta trage cu pistolul, dă startul ! Toți fugim către o lumină misterioasă. Deasupra țintei, scrie : „Fericire“ ! Acolo n-a ajuns nimeni. N-avem suflu ! Sau e fata morgana ! Alergăm, orbi, spre lumina care ne-atrage. Drumul e din ce în ce mai îngust, înghesuială, mai mare ! Ca să te menții în cursă, trebuie să lovești în dreapta și-n stînga, să dai din coate, să alergi, să alergi. Ca un cal care și-a făcut vînt !

(*Zamfira începe să plîngă și iese din scenă. Toți rămîn tăcuți. Peste puțin reîntrii Zamfira și Tudor, alarmat de ceea ce a auzit de la bătrînă.*)

Scena 16

Cei dinainte și Tudor.

TUDOR : Unde-i profesorul ? (*Irina începe să plîngă.*) Unde-i profesorul ? (*În fața lui Sandu.*) Unde-i profesorul, Sandule ? (*Sandu tace.*) Unde e profesorul ? Și voi, ce-ați făcut ? Ce-ați spus ? (*Îl ia de piept pe Sandu.*) Ce-ai spus ? Ce-ați spus ?

AVRAM : Aștia sîntem ! Aștia sîntem !

TUDOR : Cum puteți sta așa ?

(*Iese din scenă, alergînd. Ceilalți rămîn nemișcați. Irina plînge molcom.*)

CORTINA

PARTEA a II-a

Același decor. Miezul zilei. O rază de soare cade pe scaunul de lemn. Sandu stă pe el, moleșit de căldură. Se simte bine. Grozu a terminat veioza și i-o arată Minei, aprinzînd și stingînd un bec ce luminează ochii craniului.

Irina pictează portretul lui Blanda. Zamfira croșetează. Onira se plimbă de colo-colo. Din afara scenei se aude lăutarul, cîntînd și acompaniîndu-se. Cîntecul lui începe cu puțin înainte de a se trage cortina.

Scena 1

Onira, Sandu, Grozu, Mina, Irina, Zamfira.

VOCEA LĂUTARULUI :

Poate, sint vămile grele,
De nu poți trece prin ele,
Ori porțile sint tari,
Ori dealurile mari,
De pe tine nu te lasă
Să mai vii la noi acasă ?

SANDU (enervat) : Nu mai tace ăsta, odată !
O să-i spun să-și schimbe locul !

GROZU : Aici stă, de cînd îl știu.
SANDU : Il fac eu să plece ! Nu-i bătut în
cuie ! Strică liniștea oamenilor !

VOCEA LĂUTARULUI :

Ori cărările-s spinoase,
Ori drumuri părăginoase,
Nime' că se întoarce,
În cea-lume cînd se duce...

SANDU (răstit) : Pleacă de-aici ! Încetează
cu bocetele tale ! (*Lăutarul tace.*) Să nu te
mai prind că-ncepi iar !

GROZU : Cîștigă și el o bucată de piine.

SANDU : S-o cîștigue altfel !

MINA : E foarte bătrîn. Cred că are o mie
de ani.

SANDU (reazăzîndu-se comod la soare) : Să
nu-mi strice el mie ziua, cu tînguierile lui.

(*Toți tac. După un timp, lăutarul începe
iar să cînte, scoțîndu-l din sărute pe Sandu.
Intr-un fel, scena seamănă cu cea de la
începutul primei părți, numai că acum pare
că se ceartă cu însuși gîndul morții.*)

VOCEA LĂUTARULUI (tărăgănat) :

Of ! mîncă-te-ar focu', moarte,
Cum mai faci și tu dreptate !
Nu mergi unde-mi ești rugată,
Ci-ai venit și nechemată.
Nu mergi unde-mi ești poftită,
Venit-ai netrebuită !

SANDU (strigă la el) : N-ai auzit ce ți-am
spus ? Vrei să te iau de mîină și să te dau
afară din parc ? Taci din gură !

ZAMFIRA (croșetînd, adresîndu-se tuturor) :
Acolo ne ducem toți.

SANDU : Știu și eu asta.

ZAMFIRA (mai ales Irinei) : Tare m-am
plictisit, singură pe-aici !

IRINA : De ce nu pleci la dumneata, la
țară ?

ZAMFIRA : Nu mai am pe nimeni acolo.
Au venit la oraș. La oraș, ca la oraș :
camere puține, copii, unde să stau ? Dacă
ar fi rămas la țară...

IRINA : Pleacă mulți, la oraș...

ZAMFIRA : M-a uitat Dumnezeu pe-aici !
Gheorghe, ăla, nu și-o mai fi amintind
deloc de mine ?

IRINA : Cine-i Gheorghe ?

ZAMFIRA : Bărbatu' meu ! S-o fi săturat,
de cînd m-așteaptă... Ce mai caut eu,
pe-aici ? Nenea e dincolo, țața, sor'mea
mai mare, e dincolo, Profira, a mai mică,
e dincolo, nenea Vasile e dincolo. Am
rămas stingheră, pe-aici !

SANDU : Și dumneata începi, acum ?

ZAMFIRA : V-am supărat ?

SANDU (înțelegător) : Nu mai vorbi și dum-
neata despre toate astea !

ZAMFIRA : Bine, nu mai vorbesc. Ziceam
și eu, așa... Seara, cînd mă culc, mă rog :
„Doamne, poate nu mă mai trezești !“ Și
adorm mulțumită. O veni și ziua aia de
duminică...

VOCEA LĂUTARULUI :

Din fața ta cea frumoasă
O crește iarba de coasă...
Cine-o pune coasa-n ea,
Rupe-i-s-ar inima !

SANDU (urlă, pur și simplu) : Pleacă de-a-
colo ! Taci din gură și pleacă ! Ieși afară
din parc ! Vrei să chem Miliția ?

(*Se lasă o tăcere grea, pe care o sparge,
cabotin, Onira.*)

ONIRA : Ei, dacă aș mai putea pleca în
Italia ! Să mai urc o dată treptele... Să
vedeți ce enciclopedic sint : era, în Italia,
o biserică. Niser-mi mai amintesc numele
ei. Parcă, biserica Loterana. Ei bine, cine

urca în gunchi douăzeci și șase de trepte și le cobora, ciștiga de la Dumnezeu opt ani de indulgență. Bine mi-a mers, după ce m-am întors de-acolo!

(*Avram a intrat în timp ce Onira vorbea. S-a așezat, deoparte.*)

Scena 2

Cei dinainte, plus Avram.

AVRAM: Fugiți! Vă faceți că nu vă gândiți la același lucru.

SANDU: Unde-ai fost?

AVRAM (*disprețuitor*): Unde am fost! (*Fredonează aria din Rigoletto.*) Știi ce îngheșuală e în autobuz? Abia m-am urcat.

ZAMFIRA: Așa e mereu, la ora asta.

AVRAM: Da?! N-am mai mers de mult cu autobuzul, nu știu orele mai libere.

ZAMFIRA: De fapt, mai mereu e aglomerat.

AVRAM: Am vrut să mă urc prin față și unul solid mi-a pus palma-n piept și m-a aruncat afară.

GROZU: Eu mă urc numai prin față. Nu cîrțește nici unul. Ești băut, de-ai te-a-mpins. Dacă ridică mîna, arde-l!

SANDU (*cu căldură, lui Avram*): Ar trebui să nu mai bei.

AVRAM: Alcoolul dezinfectează. Pe mîini te dai cu spirt, pe conștiință, cu coniac. (*Scoate o sticlă din buzunar și bea.*) Arde!

SANDU: Nu ești învățat.

AVRAM: Dezinfectează! (*Lui Sandu.*) Vrei?

SANDU: Eu nu beau.

AVRAM: Nici nu fumezi.

SANDU: Nu. Mi-a plăcut să fiu corect, sobru.

AVRAM (*izbucnește în ris*): Corect! Nu bei, nu fumezi, un om ideal! (*E din ce în ce mai beat.*) O să-ți punem fotografia aici, într-un par, să avem ce admira.

SANDU (*cu ton sever*): Nu-mi plac tipii slabi!

AVRAM (*face un gest de lehamite, se duce la Mina*): Vrei să bem împreună?

GROZU: Bem.

AVRAM: Am întrebat-o pe ea. (*Minei.*) Te declar muza Parnasului nostru. (*Lui Onira.*) Onira, ești un poet care ți-ai închinat talentul femeii.

ONIRA: Numai pe ea am cîntat-o.

AVRAM (*o arată pe Mina*): Cîntă această ruină realizată înainte de vreme!

GROZU (*sare*): Ascultă! (*Îl îmbrîncește.*) Să nu faci pe nebulul! Crezi că mai ești cine-ai fost? Nu mai stau drepti în fața ta!

AVRAM: Cu ea am vorbit.

GROZU: Nu-ți mai merge, să știi! Acum ești de-al nostru.

AVRAM: Bumerangul! Bumerangul!

GROZU: Ce zice? E nebul, a început să vorbească în limbi străine.

AVRAM: M-ai slujit, te-am format! Bumerangul!

GROZU (*il îmbrîncește*): Pleacă de-aici!

AVRAM (*cade, se ridică și țipă la ei*): Vă faceți că ați uitat! Știu la ce vă gândiți!

SANDU: Intreci măsura, într-adevăr.

AVRAM: Unde-i Blanda? De ce n-a venit Blanda? (*Lui Onira.*) Unde-i Blanda?

(*Onira tace; se duce la Sandu.*) Știi unde-i Blanda? (*Sandu tace; se duce la Grozu.*)

Unde-i Blanda, Grozule? (*Grozu vrea să-l îmbrîncească, dar Mina îl oprește.*) Unde-i Blanda, Mina?

Răspunde-mi! (*Trinei.*) Pe tine nu te-treb, că o să plîngi. Și nu-mi place, nu mai suport să văd un om plîngînd. (*Se așază lângă Irina.*) Sînt un mîrșav! Dacă umpli un balon cu aerul din camera mea, nu se-nalță.

(*Tăcere prelungită. Se aude lăutarul.*)

VOCEA LĂUTARULUI:

Cum e moartea-n lume mare,

Ea pe nimeni prieten n-are.

Nici pe crai, nici pe-mpărați,

De taberi înconjurăți.

Nici pe noi, pe ceștilalți.

Moartea cu coasa cosește

Și pe nime' nu ferește.

SANDU (*urlă*): Alungați-l! Dați-l afară!

(*Lăutarului.*) Pleacă! Chemăți Miliția, să-l ia de-aici!

AVRAM: Pe el nu-l poate lua Miliția.

SANDU: Îl dau eu afară! Îi arăt eu!
(*Iese, furios.*)

Scena 3

Cei dinainte, fără Sandu.

GROZU (*mirat, neînțelegînd mai nimic*): Ce frică de moarte! Cîntă, și el! Rău om, și Sandu ăsta!

AVRAM (*ride*): Tu vorbești? (*Ride, vorbește incoerent.*) E frumos că o spui! David n-a putut, și nici Solomon, pînă n-au spus adevărul.

GROZU: Lucram cu un doctor tînăr. Îmi zicea: „Să nu-ți fie frică de moarte, Grozule. Viața este un fenomen biologic care începe și încheiază la ore cunoscute.”

AVRAM: Vorba se duce! (*Suflă în palmă.*) S-a dus! Urma vulturului, în văzduh, a șarpelui, pe stîne, a corăbiei, pe mare,

a bărbatului, în femeie! Piriți-vă, mințiți, șoptiți, strecurați venin în urechile altora...

(*Intră Tudor, se duce drept la Irina, se așază lângă ea. Imediat după el intră și Sandu, care se așază pe scaunul de lemn, la soare.*)

Scena 4

Cei dinainte, Tudor și Sandu.

TUDOR : Nu l-am găsit.

AVRAM : Ar trebui să ne naștem muți. Să deprindem mai înții obiceiul de a medita și de a asculta, și după aceea să căpătăm darul vorbirii.

IRINA : Eu nu știu ce să fac, unde să mă duc. Poți să-mi dai un sfat ?

TUDOR : El trebuie să știe. (*Lui Sandu.*) Unde-ai fost ? Unde te-ai dus ? Nu știu de unde să-ncep. Am umblat pe ici, pe colo, nu e niciăieri.

SANDU : Despre ce e vorba ?

TUDOR (*răstit*) : Tu ai reclamat !

SANDU (*privind la ceilalți*) : Eu ? Tocmai tu faci afirmații de-astea ? Vrei să mă discreditezi ?

TUDOR : Unde l-ai reclamat pe profesor ?

SANDU : Mie să nu-mi vorbești așa ! Te chem să dai socoteală.

TUDOR : În fața cui ? Eu te chem să dai socoteală ! (*Alt ton, aparte.*) De ce ai făcut asta, Sandule ?! Cui folosește ?

SANDU : Cauzei.

TUDOR : Nu-i poate folosi o nedreptate.

SANDU : Ai auzit ce-a spus.

TUDOR : Ce-a spus ? Și, mai ales, ce-ai spus că a spus ?

SANDU : Justiția o să facă dreptate.

TUDOR : Cum să facă, dacă tu o induci în eroare ? (*Il arată pe Avram.*) Nu știu dacă el era de vină, sau cei douăzeci, care își strecurau declarațiile perfide în dosar. Când se-nîmplă o nedreptate, noi toți trebuie să ne simțim vinovați. Toți luăm parte la ea !

SANDU : Eu ?

TUDOR : Fără ajutorul tău, și al meu (*spre sală*), și al lor, ea nu se poate comite. Ce-ai spus, Sandule ? Unde te-ai dus ? Nu-l găsec.

SANDU : Ca să te duci și să mă faci minciunos ?

TUDOR : Să spun și eu ce cred. Afirmi ceva, într-un moment de furie, sau de invidie, sau de micime omenească, și pe urmă nu mai poți să scapi. Te prinzi în propria ta capcană, trebuie să continui, să umfli, să justifici, pentru că nu poți admite că ai indus în eroare.

SANDU : Am procedat după conștiința mea.

TUDOR : Ea ți-a dictat ?

SANDU : Ea ! Trebuie să-mi apăr orînduirea mea.

TUDOR : Orînduirea ta e și a mea ! Ea nu are nevoie de așa ceva. Nu pentru ea ai făcut-o !

SANDU : Dar, pentru cine ?

TUDOR : Voi ai să stai liniștit pe scaunul ăsta comod și înșorit. Era al lui, nu-ți plăcea că toți îl socoteau al lui. Il merită.

SANDU : Nu mă interesează scaunul !

TUDOR : Din cauza lui, ai început să-l urăști. Din invidie ai făcut-o !

SANDU : Dacă vrei, nu mai stau pe el.

TUDOR : Dar te-ai așezat imediat !

SANDU (*renunță*) : Poftim, nu mai stau !

TUDOR : Prea târziu !

SANDU : Te hazardezi. Tudore. Ți place să gîndești urit despre mine. Sîntem amîndoi comuniști.

TUDOR : În partid, oamenii s-au înscris din două motive : cei mai mulți, din altruism și dăruire pentru semeni ; unii, însă, din invidie și ură. Cred că pe noi ne-au adus rațiuni diferite.

SANDU : Care e diferența ?

TUDOR : Primii ajung la ideile comunismului din dorința de a-l vedea pe fiecare om fericit. Ceilalți, din invidia că n-au și ei cît cei pe care-i urăsc.

SANDU : Nu te înțeleg.

TUDOR : A doua categorie, dacă se vede la putere, devine periculoasă, hrăpăreață. Nesătui, vor să aibă și ei acum, așa cum au avut și ceilalți. Vor case, mașini, viață ușoară, fac ceafa groasă ! Primii rămîn niște dăruiti, luptînd mai departe, pînă la sacrificiu, pentru oameni.

SANDU : Bine-nțeleș că tu ești un altruist.

TUDOR : Eu am ajuns la comunism din dorința de a-i vedea pe toți oamenii, fericiți. Odată cu ei, aș fi și eu.

AVRAM (*izbucnește iarăși în ris*) : Nevasta m-a părăsit, soacra mă iubește ! (*Ride.*) Ce gînduri caraghioase îmi trec prin cap !

TUDOR : Ar fi cazul să te trezești, odată !

AVRAM : Acum nu-s treaz ? Văd foarte limpede. Prea limpede. Pot să-ți spun, cu cea mai mare precizie, punctul penibil în care mă găsec.

TUDOR : Atunci, ar trebui să știi ce ai de făcut. Te pricepi mai bine decît mine de unde să începi.

AVRAM : Nu mai am putere să fac nimic. Nu mai am în mine nici o dorință.

TUDOR : Trebuie să faci ceva ! E vorba despre un om.

AVRAM : Totul e de prisos. Mi-ești foarte drag... Te stimez. Înțeleg imboldurile care te animă...

TUDOR : Atunci, dă-mi o mîină de ajutor. (*Avram tace.*) Te disprețuiesc !

AVRAM : Nu-mi mai pasă !

GROZU : De ce te agiți atîta ? A făcut ceva, o să răspundă, n-a făcut, o să-i dea drumul. Pe front, mereau cu zecile, și nimeni nu făcea caz. La un atac...

TUDOR : Taci din gură !

GROZU (*insistă*) : ...dintr-o sută, am rămas cinci.

TUDOR : Nu sîntem pe front.

GROZU : Un țigan, care cînta din vioară, a rămas fără palma dreaptă. I-am legat arcușul de ciot și ne cînta. Era lăutar ; nu putea să se culce pînă nu cînta puțîn.

AVRAM (izbucnește într-un ris nefiresc) :
Nimic n-am adus, nimic nu iau cu mine.
Ce gânduri aiurea mă fulgeră! (Lui
Onira.) Ce zici, filozofule ?

ONIRA : Nimic.

AVRAM : N-ai înțeles.

ONIRA : N-am ce să-nțeleg. Și mie îmi
plăcea să emit fraze care dădeau de gîndit.
Părea ceva profund. Orice frază
ambiguă îți creează o reputație.

AVRAM : Nu ești în stare !

ONIRA : În spatele fiecărui Dumnezeu stă
un înger, în spatele fiecărui înger, un
drac ! Ei, ce-am spus ?

AVRAM : N-ai spus-o tu. E prea deșteaptă.

ONIRA : Aiurea ! Nu-nseamnă nimic ! N-ai
ce să pricepi. Prostul, cînd nu pricepe
ceva, declară că e genial ! Sună interesant,
și atât ! Citește mai multă poezie,
ca să-nțelegi ce vreau să spun !

AVRAM : E interesant !

ONIRA : Dacă nu te gîndești bine, poți lua
o prostie fără sens drept o idee adîncă.

AVRAM (sare și îl prinde pe Tudor de
piept) : Ce vrei de la mine ? Spune clar,
ce vrei ?

TUDOR : Ai o obligație morală față de profesor.

AVRAM : Ce să fac ?

TUDOR : Să faci ceva. Ce știi că trebuie.
Pentru reabilitare. Din orgoliu, n-a cerut
reabilitarea.

AVRAM : E treaba lui.

TUDOR : Un om ca el, cu cazier ?

AVRAM : Să vedem cum iese acum.

TUDOR : Reabilitarea l-ar ajuta. Cazierul o
să atîrne greu.

AVRAM : Îmi ceri să recunosc că l-am pe-
depsit fără vină ?

TUDOR : Găsește o cale ! Reabilitarea con-
tează.

(Intră Dima. Privirile tuturor se îndreaptă
spre el. Se duce la Grozu, atras, probabil, de
veioza lui.)

Scena 5

Cei dinainte, plus Dima.

DIMA : Bună ziua !

GROZU : Bună ziua !

DIMA : Procurorul Dima. (Îi arată o legiti-
mație.) Veniți des aici ?

GROZU : De cînd am ieșit la pensie, aproape
zilnic.

DIMA : Îi cunoașteți pe cei care frecventează
locul ăsta ?

GROZU (circumspect) : Pe unii da, pe alții
nu.

DIMA : Pe profesorul Blanda, îl cunoașteți ?

GROZU : Blanda ? Vine pe-aici.

DIMA : Il cunoașteți mai bine ?

GROZU : Nu.

DIMA : Nu stați de vorbă ?

GROZU : Rar. Bună ziua, și-atît.

DIMA : Cu cine e prieten profesorul ?

GROZU : Cu nimeni. O vorbă, două, schimbă
cu toți.

DIMA : Ce părere ai dumneata despre el ?

GROZU : Păi, ce părere să am ? N-am nici o
părere.

DIMA : Totuși, vă întîlniți aici, auziți ce
spune.

GROZU (repede) : N-aud ce spune. El stă pe
scaunul ăla, vorbește mai ales cu tova-
rășa aceea.

DIMA : Nu spune și el o glumă, nu po-
vestește cîte ceva ? E om umblat, arc ce
povesti.

GROZU : N-am auzit nimic.

DIMA : Totuși, ce părere ai despre el ?

GROZU : Nu știu nimic.

DIMA (cătred Mina) : Dumneata știi mai
multe despre profesor ? Vreau să-mi fac
o părere despre el.

MINA : Nu știu nimic.

DIMA : Te rog să mă ajuți. Cum să știu
ce-i cu omul ăsta, dacă nu-mi spuneți
nimic ?

MINA : Nu știu.

DIMA : Dacă ar fi acuzat de ceva și ar trebui
să fie disculpat, ce-ai spune ?

MINA : Nu știu nimic.

DIMA (ușor enervat) : Ajută-l, măcar ! Cel
mai nefiresc este să treci un om sub tă-
cere, să-ți fie atît de indiferent încît să
nu poți spune nimic despre el.

MINA : Atîta știu.

DIMA : Nimic ?

MINA : Noi nu-l cunoaștem. Știu eu ce-o fi
făcut ? Să intrăm și noi, pentru el ?

DIMA : Nu e vorba de dumneata. Vă întreb
despre el.

MINA : Și, dacă știu ? Dacă știu, înseamnă
că am auzit, dacă am auzit, de ce n-am
spus, dacă n-am spus, sînt vinovată. Nu
știu nimic. Poate, ceilalți.

(Dima, dezamăgit, rămîne pe gânduri,
asistînd la scena care va urma.)

AVRAM (lui Onira) : Spune ceva vesel ! Ești
mereu bine dispus.

ONIRA : Aha ! Ai ajuns la filozofia mea !

AVRAM : Ai umblat destul ca să născociști
la comandă o poveste hazlie.

MINA : Buna dispoziție ridică tonusul vital !
Ea influențează asupra hormonilor și men-
ține sănătatea. Vrei să fii fericit ?

AVRAM : Vreau ! Fă-mă fericit, Onira !

ONIRA : Imaginează-ți... imaginează-ți că
sîntem la Monte Carlo. Intri la braț cu
Mina. Mina, pătrunzi, în clipa asta, în
cazinoul de la Monte Carlo. Strălucești,
bărbații roiesc în jurul tău ! Alegi, alegi...
Cointreau, Lacrima Christi, Tokay, Chianti
vechio !

MINA (intră în joc) : Amalfi, Alicante...

ONIRA : La stridii, Sauternes.

MINA : La friptură, Bordeaux rouge.

- ONIRA : Ah! Era să uit! Asti spumaante.
Nu știu de ce-mi plăcea atîta!
- MINA : Azurea, Capri, Bourgogne.
- ONIRA : Supă de wiskey, porumbel cu măsline, fazan înăbușit.
- MINA : Nisetru în aspic. Curcan cu castane.
- ONIRA : Cotlete de căprioară. Și ceva dulce : o cremă cu fistic.
- MINA : Bavarrois de ciocolată!
- (*Incep să ridă. Avram îi aplaudă. Irina privește, consternată, iar Zamfira își face cruce.*)
- GROZU (*Miniei*) : Ai mîncat toate astea? Ai mîncat? (*Mina ride.*) Cum de le mai ții minte?
- MINA : O viață, Grozule! Poți să uiți o viață?
- ONIRA : Trebuie să dispărem! Lumea toată trebuie să dispară.
- MINA : Nu începe iar! Era așa de frumos!
- ONIRA : Gîndesc! Omul trebuie să piară. A renunțat la toate astea, pentru o himeră! Umblă nebun prin cosmos, în loc să trăiască!
- SANDU : O scenă mizerabilă! O scenă mizerabilă! (*Lui Onira.*) Atîta știi!
- ONIRA : Am trăit și am gîndit. Acum, știu sigur că vom pieri, toți, pînă la unul!
- SANDU : Cine ți-a șoptit, așa de sigur? Ai avut o convorbire cu Dumnezeu, sau ai citit Apocalipsa?
- ONIRA : Sintem prea deștepți. Niciodată, cioara n-a dorit să fie vultur și nici șobolanul n-a încercat să zboare ca cioara. Nici o ființă nu-și dorește mai mult decît îi este dat de firea ci. Numai omul vrea să fie mai mult decît îi este dat.
- SANDU : Jignești ființa umană!
- ONIRA : Inteligența îl pierde! Îi trezește dorinți peste firea lui! Cîinele vrea să latre, boul, să tragă la jug. Numai omul vrea să fie și bou, și cîine, și vultur, la un loc.
- AVRAM (*ride, grotesc, ca mai înainte*) : Un om și cu un bou fac trei boi!
- ONIRA : Adînc! Foarte adînc! Vezi ce profund ești, dacă ai băut? Eu, cînd sînt beat, devin genial.
- (*Dima a asistat, interesat, la tot ce s-a petrecut. Se adresează lui Sandu.*)
- DIMA (*îi arată legitimația*) : Aș vrea să stăm puțin de vorbă. Sînt procurorul Dima.
- SANDU : Despre ce?
- DIMA : Despre profesorul Blanda, pe care cred că-l cunoașteți!
- SANDU : Îl cunosc, da' nu mă bag.
- DIMA : Cum să înțeleg asta?
- SANDU : Eu n-am nimic cu el.
- DIMA : Cu atît mai bine. Puteți fi obiectiv.
- SANDU (*discret*) : De ce vă interesați de el?
- DIMA : Am primit o sesizare. E anonimă, dar afirmațiile sînt destul de grave.
- SANDU : Eu n-am nimic cu el.
- DIMA : Aveți vreun motiv să credeți că ar putea complota împotriva statului?
- SANDU (*ferit de ceilalți, îi dă un bilet*) : Cîtește și dumneata.
- DIMA (*cîtește*) : „Sfîntul Anton. Cine va găsi acest bilet și-l va citi, și-l va scrie 13 zile cîte 9 bucăți pe zi și le va împărți altor oameni, acela mare bucurie va avea. Iar cine nu-l va scrie, mare nenorocire va avea. Sfîntul Anton.”
- SANDU : Ai înțeles?
- DIMA : Nu.
- SANDU : L-am găsit pe bancă, acum cîteva zile. N-am spus nimănui. Sînt sigur că el l-a scris.
- DIMA : Ce motive aveți?
- SANDU : Cînd am venit, el tocmai pleca. Nu mai era nimeni aici. Am venit mai de dimineată.
- DIMA : E o presupunere. Ceva mai sigur?
- SANDU : Am văzut la el un bilet care semăna foarte mult cu ăsta. Ce zic, semăna... Era la fel. Face propagandă. Nu știu ce spune sesizarea aceea, dar face afirmații periculoase.
- DIMA (*interesat*) : Puteți să-mi dați un exemplu?
- SANDU : Cîte vrei. În general, pledează pentru idealism. El a pus biletul. Sînt absolut sigur.
- DIMA : Vă atrag atenția că absolut sigur puteți fi numai dacă l-ați văzut punîndu-l. Bănuțiți, datorită faptului că ați văzut la el un bilet asemănător, și pentru că fusese în acest loc numai cu puțin mai înainte.
- SANDU : Eu sînt sigur. (*Energic.*) Dumneata, în loc să cercetezi, vîd că vrei să-l aperi.
- DIMA : Nici să-l apăr, nici să-l acuz. Vreau să aflu adevărul.
- SANDU (*furios*) : Vrei să știi ce gîndește? Întrecă-l și pe el. Dacă spun doi, poate crezi.
- DIMA : Rugați-l să vină aici, e mai discret. (*Sandu se duce lîngă Avram și discută cu el, destul de mult, uneori în contradictoriu, pînă cînd îl hotărăște să vină la Dima. Între timp, Mina izbucnește, fericită, adresîndu-se lui Onira.*)
- MINA : Ne căsătorim! Sintem amîndoi singuri, plecăm în călătorie de nuntă! Irina, vino să mă feliciți. (*Irina nu reacționează în nici un fel, îl urmărește pe Dima.*) M-am săturat de singurătate.
- ONIRA : Femeia extremelor! De la general, la sergent!
- MINA : Nu mai e militar. E pensionar. Plecăm într-o călătorie. Asta e cel mai important! Am să-i spun Șușu. Grozu — nu-mi place.
- ONIRA : Schimbă-i măcar numele! Sau vrei să ai impresia că ești tot cu generalul?
- MINA (*amuzată*) : Așa e, și generalului tot Șușu îi spuneam. Nu știu ce am cu numele ăsta.
- ONIRA : Și mie tot Șușu mi-ai spus.

MINA : Da ? ! Cred că pe toți bărbaii din viața mea i-am numit așa. Îmi place cum sună. (*Lui Grozu.*) Săptămîna viitoare plecăm, Șuşule ! Vrei ?

GROZU : Plecăm.

MINA (*îl mîngîie*) : Așa-mi place, să fii ascultător, Șuşule !

ONIRA (*lui Grozu*) : Ai pus mîna pe o bucătică bună, mă, rablă !

GROZU : Tu ce faci acum, mă feliții ?

ONIRA (*îi pipăie fruntea*) : Să știi că deja ai cucuie. Cu gîndul, a și greșit. Cînd te-ntorci din călătorie, cucuiele astea se vor numi coarne.

GROZU (*enervat*) : Așcută ! Ai pierdut cițiva bani la curse și te crezi cineva ? Pe mine să nu mă ici așa !

MINA (*drăgăstos*) : Șuşule, mamă, nu te enerva. Așa-i el, glumet. Hai, împăcați-vă !

GROZU : Mie nu-mi plac glume de-astea.

MINA : Nici mie.

GROZU : Face pe grozavu'. A fost cineva ! Dacă-i dezbraci pe oameni de ce-au fost, sînt toți la fel. General, diplomat, profesor, muncitor... acum sîntem aici !

ONIRA : Așa e ! Mina, te măriți c-un filozof. Credeam că-i militar. Felicitări !

(*Între timp, Sandu l-a convîns pe Avram și l-a adus lîngă Dima.*)

DIMA : După cîte spuneți, a mai suferit o condamnare.

AVRAM (*se uită la Sandu, care îl incurajează*) : Mai demult.

SANDU : De mult, de curînd, a fost condamnat. Clar, nu ?

DIMA : Considerați că propagă o filozofie idealistă ?

SANDU : Spune, tovarășe Avram. Pentru ce afirmații a fost scos de la catedră ?

AVRAM (*marcat de prezența lui Sandu, trezit din beție*) : A afirmat. S-a constatat, în urma unor declarații, că a afirmat...

SANDU : Spune, spune ! Dumnealui e reprezentantul legii.

AVRAM (*transpirat*) : A afirmat că ar fi dezamăgit dacă ar crede că în univers există numai ceea ce poate fi măsurat...

SANDU : Ideea de suflet ! Și de Dumnezeu ! (*Dima notează.*)

AVRAM : Că este real și „alteva“, nemăsurabil. Ceva de dincolo de materie.

DIMA : Continuați.

AVRAM : S-a constatat, tot pe bază de declarații, că a îndemnat... A propagat agnosticismul. A îndemnat studenții să creadă mai mult în intuiție, decît în rațiune. A afirmat că viața n-ar merita să fie trăită, dacă ar fi rațională.

SANDU : Se ridică împotriva rațiunii, deci, împotriva științei, acum, cînd noi construim o lume nouă, bazîndu-ne tocmai pe rațiune și pe știință !

DIMA : Iertați-mă, dar folosiți timpuri diferite. Dumnealui vorbea despre ceea ce a spus și a gîndit profesorul, în urmă cu cițiva ani.

SANDU : Și azi gîndește la fel.

AVRAM : Pentru asemenea afirmații a fost condamnat.

DIMA : Deci, un capitol încheiat. Nu poate să primească două pedepse pentru aceeași vină.

SANDU : Gîndește la fel ca atunci ! Eu l-am auzit, cu urechile mele, spunînd că raționalismul lipsit de intuiție, de transcendent, e plat și uniformizator, modelează suflete seci și standardizate. Oricine poate să confirme. Suflete standardizate. Adică, în țara noastră sînt suflete standardizate.

DIMA : A precizat că în țara noastră sau numai în țara noastră ?

SANDU : Are vreo importanță ?

DIMA : Cred că da. Dacă a făcut afirmații pe plan filozofic, ar fi un punct de vedere propriu asupra unei probleme controversate. Dacă ar fi afirmat că numai la noi sînt modelate, prin diferite mijloace, suflete standardizate, are altă valoare, din punctul de vedere al legii.

SANDU : A spus că sufletul curat al țărânului se distruge în contact cu orașul. Eu am auzit. (*Dima notează.*) Că țărânul venit la oraș devine un dezdărdăcinat. A mers pînă acolo încît a deplîns urbanizarea, tovarășe... Să rămînem, deci, o țară agricolă. Recunoști punctul de vedere burghez : România e o țară agricolă. S-a ridicat împotriva industrializării.

DIMA : A afirmat acest lucru ?

SANDU : Indirect. Ce alteva înseamnă ? A făcut propagandă împotriva liniei partidului. Nu ne putem industrializa, fără urbanizare. Dar, zice el, urbanizarea alterează substanța umană. Pierdem speciicul nostru afectiv. Deci, să renunțăm la urbanizare. Pînă cînd o să ascultăm toate astea ?

DIMA : L-ați auzit făcînd aceste afirmații ?

AVRAM : Acum, nu. Atunci, da.

SANDU : Și acum. E vinovat, tovarășe procuror.

DIMA : Sinteti prea categoric. Încă nu știu.

SANDU : E vinovat !

DIMA : Îmi cereți să-l socotesc vinovat, din premisă, așa cum omul e marcat din naștere de păcatul strămoșesc.

IRINA (*lui Tudor*) : Dumneata, nu spui nimic ?

TUDOR : Trebuie să las omul să-și facă datoria.

IRINA : Cine știe ce spun ! Te rog...

TUDOR : Eu nu pot interveni ca un apărător. Eu nu-l apăr pe profesor. Eu am să spun adevărul. Concluziile nu-mi aparțin.

IRINA (*dezamăgită*) : Și dumneata te dezici de el ?

TUDOR : Ești nedreaptă. (*Se duce lîngă cei trei.*) Vreau să spun și eu ceva, tovarășe procuror.

DIMA : În aceeași problemă ?

TUDOR : Da. Eram aici, cînd profesorul a făcut acele afirmații despre sufletul țărânului. Am ascultat cu mare atenție și-mi amintesc totul, cuvînt cu cuvînt.

DIMA : M-ar interesa să știu exact cum a fost.

TUDOR (*grav*) : Tovarășe procuror, nu știu dacă tot ce a afirmat profesorul este adevărat. Sint muncitor și înțeleg și eu unele chestiuni cît le înțeleg. Există, însă, ceva de care nu mă îndoiesc : buna lui credință.

DIMA : Vreți să spuneți că făcea acele afirmații fără intenții defăimătoare ?

TUDOR : Era o discuție, așa cum se-ntimplă între oamenii care se-ntilnesc și stau de vorbă și schimbă un gând.

DIMA : Există o intenție de agitație ?

TUDOR : Tristețe există ! Profesorul era foarte trist. E singurul sentiment care-l domina. Poate că nu avea dreptate să fie trist, poate că lucrurile nu stau așa, dar el era trist și îngrijorat. O îngrijorare și o tristețe provenind din marea dragoste a lui față de acest popor.

SANDU : De aceea îl defăimează ? !

TUDOR : Tovarășe procuror, vorbesc cu mîna pe carnetul meu de partid.

DIMA (*grav*) : Te ascult, tovarășe Tudor.

TUDOR : Profesorul nu este comunist și poate că nu înțelege întotdeauna punctul nostru de vedere.

SANDU : În sfîrșit, recunoști ! Notează, tovarășe procuror !

TUDOR : Dar este un cetățean cinstit. Aș fi dorit să fie comunist. Să-și pună marea lui cultură, și prestigiul, și inteligența, în slujba cauzei noastre. De la început, de-atunci, din '45. Dar, cu mîna pe inimă și jurînd pe conștiința mea de muncitor care mi-am dăruit viața partidului meu, n-aș putea să spun cît este el de vină și cît sîntem noi... că profesorul n-a venit de-atunci să-și slujească poporul.

DIMA : Tovarășe Tudor, faceți afirmații... poate, prea categorice.

TUDOR : E părerea mea.

SANDU (*revoltat*) : Tot noi sîntem de vină ?

TUDOR : Noi avem și merite, și greșeli. Ca muncitor, cred din toată inima că meritele noastre sînt infinite mai mari. Lumca din jurul meu, soarta mea, tot ce s-a petrecut cu mine și cu cei de seama mea, mă fac să spun, cu fruntea sus : meritele noastre au fost infinite mai mari... De cînd l-am cunoscut pe profesor, pe care-l stimez și-mi face plăcere să-l ascult, mă frămîntă acest greu gînd. Nu cumva am greșit noi ? Poate că nu i-am creat climatul sufletes potrivit, poate că nu l-am înțeles și noi pe el, pretinzîndu-i să ne-nteleagă numai el pe noi, poate că n-am avut întotdeauna argumente, poate că împrejurările l-au pus față-n față mai mult cu greșelile noastre și nu i-am lăsat impresia cea mai bună.

SANDU : Ia seama ce vorbești ! Pînă la urmă, ne pui pe noi sub acuzare.

DIMA : Vă rog să-l lăsați să vorbească.

SANDU : Orice ?

DIMA : Nu orice. Imi răspunde la o întrebare...

SANDU : Iși asumă o grea răspundere. Ii dă certificat de cetățean onest.

TUDOR : Ce a fost, altceva ? De ce nu a fost un cetățean onest ? Și-a crescut copilul, l-a educat la cel mai înalt nivel, a dat țării un mare filolog. E puțin ? A muncit toată viața, a tradus mari opere, pe care datorită lui am avut și eu prilejul să le cunosc. E puțin ? Cărțile traduse de el sînt studiate în școli, fac educație copiilor noștri. E puțin ? Chiar el a educat generații întregi de oameni. E puțin ? De ce nu a fost un cetățean onest ?

SANDU (*exasperat*) : Foarte bine ! Propuneți să intre și în partid !

TUDOR : Asta este altceva ! Dacă dumnealui m-ar fi întrebât așa ceva, aș fi răspuns : nu. Acolo sînt alte criterii. Dar m-a întrebât dacă este un om pornit să facă rău.

SANDU : Este capabil.

TUDOR : Nu este, poate, prietenul nostru. Tu ești prieten cu Grozu ? Nu. Grozu este dușmanul tău ? Este ?

SANDU : De ce să fie ?

TUDOR : Nu este. Vă acceptați. Într-o zi, poate deveni prieten. Din păcate, mă tem că pe profesor l-am pierdut definitiv.

SANDU : L-am pierdut definitiv, de mult.

Din '45, cînd n-a venit alături de noi.

TUDOR : Faptul că un om se lămurește mai greu nu este întotdeauna un semn rău !

SANDU : Tudore !

TUDOR : Știu bine ce spun ! Poate că asta înseamnă gravitate, responsabilitate, sinceritate. Cei care se conving surprinzător de repede nu-mi inspiră întotdeauna încredere.

SANDU : Pe mine, care am aderat imediat, mă suspectezi ?

TUDOR : Și eu am aderat imediat. Eram muncitori, ne-a venit ușor. Aș spune că ar fi fost nefiresc să nu ne alăturăm imediat partidului. Cu el, era altceva. El avea convingerile lui. Cine renunță ușor la o convingere, pentru alta, va renunța ușor și la a doua, pentru a treia, și așa mai departe. Poate că uneori am privit cu neîncredere tocmai oamenii gravi, sobri, solizi, pe care, dacă am fi avut răbdare și tact, i-am fi avut alături...

SANDU : Ce are asta cu afirmațiile lui despre distrugerea sufletului țărănesc ? A făcut-o din gravitate ?

TUDOR : Da... (*Lui Dima*.) A spus că epoca noastră asistă cum țăranul dispăre ca pătura socială și, ceea ce i se părea mai trist, dispăre ca valoare umană. Profesorul e de la țară. I se pare că țăranul este atras într-un oraș încă nepregătit să-l primească, să-i conserve și chiar să-i cultive virtuțile strămoșești. Orașul nu poate înlocui climatul uman care a dat, în milenii, acest minunat produs : țăranul. Spa-

țiu sufletesc în care s-a născut „Miorița“ se risipește și un altul la fel de bogat nu-l înlocuiește. Dacă l-ai fi văzut cum vorbea despre marea noastră responsabilitate, despre obligația de a medita la toate astea...

SANDU : Meditează el !

TUDOR : Nu știi dacă are dreptate, tovarășe procuror, dar îngrijorat sincer era...

DIMA : Mulțumesc, tovarășe Tudor. Poate, o să mai stăm de vorbă. La revedere !
(*Vrea să plece. Tudor îl oprește.*)

TUDOR : Tovarășe procuror !... Li dați drumul ?

DIMA : De unde ?

TUDOR : V-am întrebat, sperînd într-un răspuns sincer.

DIMA : Nu este la noi. Am stat de vorbă o jumătate de oră...

TUDOR : Pe cuvînt ?

DIMA : Pe cuvînt, tovarășe Tudor. Nu era nici un motiv temeinic.

TUDOR : Atunci, de ce ai venit ?

DIMA : Profesorul a făcut cerere de reabilitare.

(*Dima iese.*)

Scena 6

Ceilați, fără Dima. Urmează un lung moment în care fiecare își examinează conștiința. Sandu stă comod în scaun. Tudor se așază lângă Irina. Onira se plimbă și izbucnește, aparent, cu totul în afara celor petrecute, într-un acces de filozofare banală, expusă cabotin.

ONIRA : Fericirea depinde de individ. Cum s-a păstrat el. Totul e în funcție de zestrea ancestrală, de protoplasmă și de altele.

GROZU : Ai uitat acidul ? Ai o nouă rețetă ?

ONIRA : Pentru fericire n-ai nevoie de rețetă, ci de credință. Să crezi în fericire. Să te gîndești, să crezi. Asta e secretul. Omul se agită, se zbate, cade, face, aspiră, strînge și toate astea scurtează enorm viața... Hai, Grozule, să jucăm table. Cu tine joc cel mai bine.

GROZU : De table-mi arde !

ONIRA : Iar nu vrei ?

GROZU : Oamenii, cu problemele lor, și tu...

ONIRA : Oamenii ! Oamenii !

IRINA (*izbucnește, uluindu-i pe toți, dar mai ales pe Tudor*) : Tot timpul vorbiți despre oameni !

ONIRA : E firesc, doamnă ! Despre cine să vorbim ?

IRINA : Despre un om. „Oamenii“ nu înseamnă nimic, o categorie impersonală. Omul este totul. Omul concret ! Am

cu-noscut mulți care filozofau sublim, generos, despre oameni și despre omenire și nu erau în stare să-ți dea 15 bani ca să nu mergi zece stații pe jos.

ONIRA (*cabotin, grav*) : Accept ! E mai dificil să fii generos cu un om decît cu omenirea întreagă.

IRINA : Mi-e rușine ! (*Plînge.*) Mi-e rușine !

ONIRA : Nu știu cum să răspund. Ar trebui un răspuns mai profund decît pot da eu. Eu sînt un filozof de fiecare zi. Practic filozofia vieții mărunte ! Numai profesorul vorbește frumos despre om.

SANDU : Unii vorbesc frumos despre om, alții fac tot ce pot pentru fericirea lui. Eu mi-am închinat viața acestei lupte !

IRINA : Dacă dumneata crezi asta, cum ai putut să... E îngrozitor cît de diferit putem concepe lupta asta pentru fericirea omului.

SANDU : Eu cred că am făcut tot ce mi s-a cerut și ce mi-a dictat conștiința mea. Și n-am greșit !

IRINA : Dumneata, cred că te-ai gîndit mult și, poate, sincer la fericirea oamenilor, dar n-ai meditat îndeajuns la fiecare dintre reprezentanții acestei noțiuni. Eu nu sînt om politic, mi-am petrecut viața în fața șevaletului, dar cînd mi s-a cerut o părere, un gest de care depindea soarta, viața... fericirea unui anume om, am fost copleșită de gîndul că mă refer la „capodopera universului“.

AVRAM : Capodoperă ? ! Scîrba asta ?

IRINA : Te-ai gîndit -vreodată, domnule Sandu, că acest om a creat „Rondul noaptea“, și pe „Moise“, și pe „Sfîntul Luca“, și pe Făt-Frumos, și s-a numit Rembrandt, Michelangelo, El Greco, ori un anonim de geniu ?

AVRAM : Ai uitat Maidanekul, și trenurile morții, și Lidice, și Africa de Sud, și celulele de patru metri pătrați, în care au trăit zeci de oameni, zile, și nopți, și luni, și ani ? E cam mult, pentru o capodoperă a naturii !

IRINA : Dumneata ai avut nefericirea, prin profesie, să trăiești mai mult printre exemplarele nereușite. Eu judec un pictor după tabloul lui cel mai bun. La fel mă gîndesc și la om. Nu mi-i amintesc pe Dillinger și pe Al Capone, ci pe Shakespeare, pe Goethe, pe Eminescu. Altfel, nu ne putem stima. Și, fără stimă, totul se prăbușește !

GROZU : Cine să ne stimeze ? Pe mine nu m-a stimat nimeni, niciodată ! Toți m-au înjurat !

IRINA : Și ai suferit și suferi.

GROZU : Nu-mi pasă ! Am trăit și-așa.

IRINA : N-ai trăit. Trebuie să ne respectăm ! Trebuie să ne stimăm ! Incepînd cu banalul „bună dimineața“. Societățile în care s-a pierdut stima pentru semeni s-au prăbușit sufocate. Din ele au dispărut valorile... Din păcate, asta se observă în timp, iar cînd se capătă conștiința acestei

realități triste, îndreptarea răului e aproape imposibilă. Tot ce s-a întâmplat în Germania dinaintea războiului confirmă asta... (Se oprește brusc, contrariată de propria ei izbucnire.) Doamne, ce-i cu mine! N-am mai vorbit atîta, niciodată.

TUDOR : Probabil, cea mai frumoasă izbucnire din viața dumitale.

IRINA : Am fost ridicolă !

TUDOR : Sublimă !

IRINA : Dumneata... crezi într-adevăr ce spui ?

TUDOR : Și, dintr-un motiv care o să te mire profund. N-aș fi crezut niciodată că poți vorbi ca un comunist.

IRINA : Eu ?

TUDOR : Dumneata. A vorbi despre demnitatea omului înseamnă, după mine, să vorbești despre comunism. A vorbi despre necesitatea stimei față de om, a stimei reale, adevărate, pornite din ideea nobilă a egalității noastre, a tuturor, în cadrul societății, înseamnă să vorbești despre comunism.

IRINA (uluită) : Domnule Tudor !

TUDOR : A afirma, de fapt, că lipsa de stimă cerne în timp oameni de proastă calitate, mărunți, limitați, executați, lipsiți de capacitatea de a gândi superior despre om, cred că înseamnă să vorbim despre comunism. Despre comunismul pentru care ne-am dat noi viața, care va promova oamenii după criteriul valorii, și nu după capacitatea de a suporta lipsa de stimă.

(Intră Blanda. Toți tresar. O salută pe Irina și pe Tudor și se duce să se așeze lângă Zamfira.)

BLANDA : Despre ce este vorba, Zamfiră ?
ZAMFIRA : Nenea, Dumnezeu să-l ierte, s-a prăpădit acum vreo zece ani. Era mult mai în vîrstă ca mine. Anul trecut, am pierdut-o pe soră-mea mai mică, și am pus-o în aceeași groapă. Ei bine, cînd l-am dezgropat pe nenea, ce crezi, domn' profesor : banii pentru vămi erau acolo, în coșciug, pe ochii lui. Eu i-am pus banii, cu mina mea. Cînd i-am văzut acolo, m-am speriat. Doamne, nenea nu și-a plătit vămile ! Nu l-o fi primit în cer. Ce crezi dumneata ? Sînt tare îngrijorată...

BLANDA (ii ia mîna) : Nu fi îngrijorată, Zamfiră. Unii plătesc vămile, alții nu. Dacă zici că era om bun și cumsecade, cred că l-a lăsat să treacă dincolo fără plată.

ZAMFIRA (inșeninată) : Da ? Era om tare bun. Ne-a ținut pe toate, că am fost orfane, de mici. N-a intrat om, în casa lui, să nu primească o bucată de pîine.

BLANDA : Fii liniștită, a fost primit fără vămi... Oamenii buni trec dincolo senini și fără nici o plată...

TUDOR (vine lângă Blanda) : Pot să stau alături ?

BLANDA : Te rog. Dumneata îmi face plăcere să stai lângă mine. Ești un om reconfortant. Acum, în starea mea sufletească din această clipă, îți fac mărturisirea că dacă te-aș fi întîlnit cu 30 de ani în urmă, cred că altfel ar fi fost ultima parte a vieții mele...

(Din culise se aude, iarăși, lăutarul.)

VOCEA LĂUTARULUI :

Rogu-te la cel pămînt,
Cînd te-i duce în mormînt,
Să nu-nceapă-n fețișoară
Că-i frumoasă, bălăioară,
Și nici de la sprincenele,
Că sînt tare frumușele,
Da' nici de la ochișori,
Care sînt ca niște flori.
Și-apoi nici de la guriță,
Căci ea tare mi-i draguță...

SANDU (urlă) : Iar ai venit ? Afară ! Pleacă de-acolo ! Pleacă ! Afară ! Chem Miliția !

(Cortina cade încet. Cîntecul lăutarului și strigătele lui Sandu se mai aud și după ce s-a lăsat cortina.)

Scena 7

Ceilalți, plus Blanda,

BLANDA : Bună ziua, Zamfiră.

ZAMFIRA : Bună ziua, domn' profesor ! Ați fost plecat ?

BLANDA : Voi ai să-mi spui ceva...

ZAMFIRA : Mă frămîntă un gînd, și numai dumneata, poate, o să mă luminezi.

S F Î R Ș I T